

مترجم:
ابراهیم هوتک

کرسٹین لنگه و ریتا اشتوکهاو

رشد و انکشاف اقتصادی افغانستان

- نگاه مختصر
- وضعیت
- دیدگاه ها

معرفی کتاب

نام کتاب :	رشد و انکشاف اقتصادی افغانستان
نویسنده:	کرستین لنگه و ریتما اشتوکهاو
مترجم:	ابراهیم هوتک
صفحه آرائی :	طارق اقتداری
ناشر :	بنیاد فریدریش ایبرت دفتر افغانستان
چاپ :	انتشارات برگ
تیراژ :	1000 نسخه

کابل افغانستان

رشد و انکشاف اقتصادی افغانستان - نگاه مختصر، وضعیت و دیدگاه ها

خلاصه :

افغانستان حتی قبل از اشغال آن توسط روسها و در پی آن جنگ های داخلی هم از جمله کشورهای دارای کمترین رشد اقتصادی و بشری روی دنیا محسوب میشود. جنگ 30 ساله این وضعیت را وخیمتر ساخت، ولی بعد از سقوط رژیم طالبان (در سال ۲۰۰۱م)، با توجه به همکاری و تعهدات جدی جامعه بین المللی، در اوضاع و احوال این کشور در زمینه های مختلف اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و ... تدریجاً پیشرفت رونما گردید. ولی با آن هم، افغانستان با داشتن عاید ناخالص ملی در حدود ۲۷ میلیارد دالر امریکایی (طبق احصائیه سال ۲۰۱۰)¹ که کمک های خارجی را نیز در قبال خود داشت، از جمله فقیرترین کشورهای جهان محسوب میشود. منازعات چندین دهه، زیربناها و سیستم اقتصادی موجود را کاملاً از بین برده است و مشکلات را فراروی بازسازی نموده است. به انکشاف و پیشرفت افغانستان در بخشهای گوناگون باید از دو جنبه به آن توجه صورت گیرد. با وجود تمامی آن اقدامات که جهت توسعه و انکشاف اقتصادی مد نظر گرفته شده اند، دوام و ماندگاری این پیشرفت همیشه سوال بر انگیز است، چون این اقدامات به پیمانیه زیاد توسط کشورهای کمک کننده تمویل شده اند. طبق احصائیه بانک جهانی، در سال ۲۰۱۱ تقریباً ۹۷ درصد اقتصاد کشور توسط حضور نظامی و اجتماعی کشورهای تمویل کننده به پا ایستاده خواهد بود.² اما چیزیکه قابل توجه است و باید مثبت ارزیابی شود، اینست که عاید سرانه ملی در طی سالهای ۲۰۰۱ الی ۲۰۱۱ از ۲۶۲ دالر امریکایی به ۱۰۰۰ دالر امریکایی صعود نموده است.³

اغلب پیشرفتهای در بخشهای ساختمانی، ترانسپورت و لوژستیک صورت گرفته اند.⁴ ولی با آن هم دوام آن سوال بر انگیز است، چون قسمت اعظم قراردادها درین زمینه توسط پروگرامهای انکشافی که توسط کمک های خارجی تمویل میشوند، منعقد گردیده اند. ولی ناگفته نماند که سکتهای دیگر اقتصادی نیز انکشاف مثبت نموده اند. در سکتور خدمات عامه پیشرفت محسوس صورت گرفته است. از آنجمله میتوان از رشد سیستم اطلاعات و سیستم بانکداری و مالیاتی نامبرد. موافقتنامه های جدید تجارتي و استقرار مجدد روابط با کشورهای همسایه چون پاکستان، تاجکستان و ازبکستان در رابطه به ساخت زیربناها و ترانسپورت باعث رشد حجم تجارت خارجی شده است.

دولت افغانستان سعی دارد، تا در سازمان بازرگانی جهان (World Trade Organisation, WTO) پذیرفته شده و وارد آن شود. دولت این کشور در چارچوب استراتژی ملی انکشافی افغانستان (Afghanistan National Development Strategy, ANDS) تصامیمی جهت حمایت سرمایه گذاری های داخلی اتخاذ نمود. بدین منظور اداره حمایت از سرمایه گذاری های افغان (Afghan Investment Support Agency, AISA) در سال ۲۰۰۳ تأسیس گردید، که حیثیت محرک سرمایه گزاران آینده را دارد، و در پهلوی مشوره دهی خدمات را در زمینه ثبت و راجستر شرکت های تجارتي عرضه مینماید. سیستم مالیه دهی و مالیه گیری آسانتر شده است. در پروسه ثبت و اخذ جواز نامه جهت آغاز فعالیت شرکت های تجارتي سهولت زیادی بوجود آمده است. صادرات اموال و کالاهای نیز بهبود یافته است. گمرکات نازلترین آن در سطح منطقه است؛ چیزیکه باعث شده است تا اشیاء و اموال خارجی به قیمت ارزان وارد این کشور شود و بدینوسیله تولیدات افغانی از بازار بدون فروش طرد گردد. باوجود این همه اقدامات دولت، نظام سرمایه گذاری این کشور مثل همیشه ضعیف درجه بندی و ارزیابی میشود. حمایت حقوقی سرمایه گزاران در یک نظام حقوقی مرکب از سه سیستم مختلف روی هم افتاده تضمین نخواهد شد. از طرف دیگر تجارت خارجی این کشور را نیز با راه مواصلاتی نا

امن و خراب که دارد، به مشکلات زیادی مواجه ساخته است. به خصوص سرمایه گذاران ازین رهگذر شکایت زیاد داشته و وضع امنیتی را بسیار بی ثبات تلقی میکنند.⁵ از طرف دیگر افغانستان با کمبود نیروهای مسلکی و آموزش دیده مواجه است، زیرا توجه کمی در زمینه آموزش و تعلیمات مسلکی صورت گرفته و این کار بسیار به کند پیش میرود.⁶

به همین دلیل، طبق آمار بانک جهانی، افغانستان از جمله عقب مانده ترین کشورهای آسیایی در زمینه سرمایه گذاری به شمار میرود.⁷ سکتور صنعت بسیار به کندی پیشرفت مینماید. فابریکه های تولیدی که مربوط به صنایع دولت بودند در سالیان دهه هفتاد تاسیس شده بودند، یا از بین رفته اند، یا بسیار کهنه اند و یاهم توانایی تولید و رقابت ان کاملاً ضعیف و یاها از بین رفته. تعداد محدود از سرمایه گذاران خارجی اقدام به سرمایه گذاری درین کشور میکنند. خدمات عنعنوی مانند تجارت و کسبه کاری یا صنایع دستی توانایی این را ندارد که خلای بزرگ سکتور صنعت افغانستان مرفوع و مملوء سازد.

افغانستان مانند قبل هم متکی به زراعت بوده، بخش عمده از اقتصاد کشور را این سکتور تشکیل میدهد. تا هنوز هم به مقدار ۳۰ درصد از عاید ناخالص ملی را بخش زراعت تشکیل میدهد. این وضع باعث آن میشود، که بخش کشاورزی وابسته به تأثیرات غیر ثابت اقلیمی و تأثیرات ضعیف کننده آفات طبیعی از قبیل سیلاب ها و زلزله ها بوده و از اسبب پزیر میباشد.

باداشتن منابع معدنی فراوان، کار و انکشاف درین زمینه، قسمیکه توقع میرفت، صورت نگرفته است. راه های خراب مواصلاتی، فقدان زیربناه ها و وضعیت امنیتی بی ثبات مانع در راستای دوباره فعال ساختن و انکشاف این سکتور عمده شده است. دولت افغانستان امید دارد که در سال ۲۰۱۱ عاید ۱۵۰ میلیون دالری را درین زمینه بدست خواهد آورد. که این مقدار در طی ۱۵ سال آینده به ۵،۳ میلیارد دالر امریکایی بلند خواهد رفت. با وجود آنکه سیستم بانکداری در سال های اخیر انکشاف سریع نموده، ولی باز هم عقب مانده و اسبب پزیر در برابر فساد بوده و علاوه بر آن، این پیشرفتها تنها محدود به حوزه شهری میباشد.

در پهلوی آن تورم پولی (انفلاسیون) دیگر مشکل اقتصادی میباشد که برای دانشمندان و متخصصین این بخش نگرانی های زیادی را ایجاد کرده است، زیرا ثبات واحد پولی این کشور توسط پولی که از خارج واریز میشود، تضمین شده است.

کشورهای تمویل کننده حالا میخواهند، که استراتژی خود را در زمینه توسعه و رشد اقتصادی افغانستان تجدید نظر کرده و آنرا وفق دهد. طوریکه یک کمیسیون تحقیقاتی امریکایی هشدار میدهد، که پول اهداء شده فساد و ناامنی را زمینه ساز شده است، و مانع رشد سالم بازار اقتصادی خواهد شد. علی الاخص بعد از خروج قوای نظامی در ۲۰۱۴⁸ علی الرغم آن به میلوونها دالر هنوز هم، بیدون سهم دولت افغانستان، بهاین کشور معاونت میگردد. قسمیکه اتحادیه اروپا هم اکنون وعده ۶۰۰ میلیون دالر امریکایی را الی انتقال کامل مسئولیت امنیتی در سال ۲۰۱۴ نموده است.⁹

به منظور انکشاف یک اقتصاد واقعاً ثابت و متکی به خود در افغانستان، جامعه جهانی از همه بیشتر به این پی برده است، که تنها پول نمیتواند پیشرفت و بهبودی را بوجود بیاورد. در حال حاضر این مسئله به سطح بین المللی مورد بحث قرار دارد، که آیا "احیاء مجدد راه ابریشم"¹⁰ خواهد توانست حل این مشکل را پیدا کرد یا خیر؟ تمامی کشور های کمک کننده حالا به این اتفاق نظر دارند، که در راستای استفاده از کمک های مذکور باید تجدید نظر صورت گرفته و دقیقاً مورد غور و بررسی قرار گیرد، اما آیا افغانستان خواهد توانست که دوباره به یک همکار اقتصادی و تجارتي و میدان حمل و نقل کالاها و اموال از آسیا و اروپا خواهد تبدیل خواهد شد یا خیر، یک چیز غیر قابل پیش بینی است.

لذا بهتر خواهد بود که از خود افغانها در مورد طرح یک استراتژی برای انکشاف اقتصادی افغانستان پرسیده شود و برای نسل جوان زمینه آموزش بهتر و موثر مساعد شود، تا توانسته باشند که اداره کشور را خود شان به عهده گرفته و نیازی به سازمانهای بین المللی نداشته باشند، و زمانی برسد، که خود شان پروژه ها را اداره کرده و سازمانهای مختلف را رهبری کنند.

1 Economy Watch: <http://www.economywatch.com/economic-statistics/country/Afghanistan/>

2 Gregg Carlstrom, June 2011: 'Economic Depression' looms in Afghanistan, <http://english.aljazeera.net/news/asia/2011/06/20116812933228775.html>

3 World Bank: <http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD> AND

www.ers.usda.gov/data/.../Data/HistoricalRealPerCapitalIncomeValues.xls

4 Stefanie Nijssen, 2010: Special Report on Economic Development in Afghanistan, The Afghan Economy: A Brief History, Seite 5

5 <http://www.tolonews.com/en/afghanistan/3109-insecurity-hurdles-investment-in-afghanistan-eu-commissioner>

6 Afghan Skills Development Project (ASDP), 2008: Technical Proposal, Vocational Education and Training in Afghanistan: An Overview, Seite 1

7 South Asian Microfinance Network: <http://www.samn.eu/index.php?q=economic-afghanistan>

8 Evaluating US Foreign assistance to Afghanistan, 2011, Seite 8, <http://www.gpoaccess.gov/congress/index.html>

9 Outlook Afghanistan, July 18th 2011: EU pledges 600 m \$ in aid to Afghanistan, Titelseite & Seite 8

10 "The key to Success in Afghanistan", S. Frederick Starr, 2010

رشد و انکشاف اقتصادی افغانستان – نگاه مختصر، وضعیت و دیدگاه ها

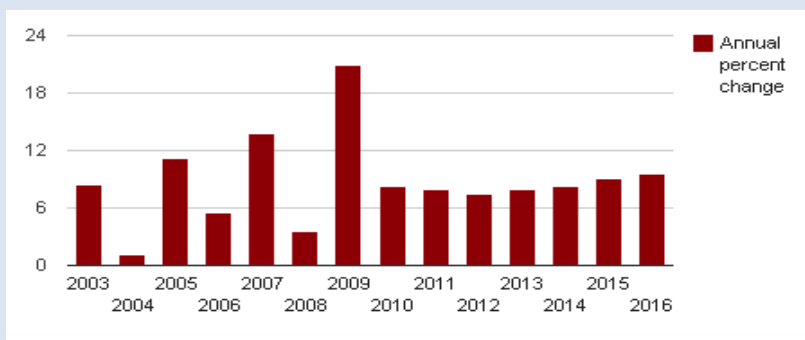
I. مقدمه:

افغانستان با داشتن عاید ناخالص ملی در حدود ۲۷ میلیارد دالر امریکایی (طبق احصائیه سال ۲۰۱۰^۱) که کمک های خارجی را نیز در قبال خود داشت، از جمله فقیرترین کشورهای جهان محسوب میشود. منازعات چندین دهه یی، زیربناها و سیستم اقتصادی موجود را کاملاً از بین برده است و مشکلات را فراروی بازسازی نموده است.

افغانستان یک کشور زراعتی است و بخش عمده اقتصاد این کشور را زراعت تشکیل میدهد. در حدود 30 درصد از عاید ناخالص ملی توسط سکتور مزبور آماده میشود، که اقتصاد کشور را وابسته به تأثیرات غیر ثابت اقلیمی ساخته و زمینه را برای تأثیرات ضعیف کننده آن از قبیل سیلاب ها و زلزله، مساعد میسازد.

انکشاف صنعت بسیار به کندی پیش میرود. فابریکه های تولیدی دولتی که در جریان دهه هفتاد تأسیس شده اند، یا از بین رفته اند، یا بسیار کهنه شده اند و یاهم توانایی بسیار اندک تولیدی و رقابتی را دارا میباشد. بسیار کمی از سرمایه گذاران خارجی بادر نظر داشت حالت نامصون امنیتی اقدام به سرمایه گذاری درین کشور میکنند. تجارت عنعنوی و صنایع دستی توانایی این را ندارد که خلای بزرگ سکتور صنعت افغانستان را مملوء سازد. دولت افغانستان سعی دارد، تا در سازمان بازرگانی جهان (World Trade Organisation, WTO) پذیرفته شده و وارد آن گردد. دولت این کشور تصمیمی را جهت حمایت سرمایه گذاری های داخلی اتخاذ نمود است. سیستم مالیه دهی و مالیه گیری آسانتر شده است. در پروسه ثبت و اخذ جواز نامه جهت آغاز فعالیت شرکت های تجارتي سهولت زیادی بوجود آمده است. صادرات اموال و کالاها نیز بهبود یافته است. گمرکات یا سیستم مالی گیری در اصل خود درین منطقه بینظر میباشد، چیزیکه باعث شده است که اشیاء و اموال خارجی به قیمت ارزان وارد این کشور شود و بدینوسیله تولیدات افغانی از بازار بدون فروش طرد گردد.

چیزی که باید مثبت ارزیابی شود، عبارت از اینست که در سال 2009 عاید سرانه ملی این کشور در حدود 22 درصد افزایش نموده است. ولی این احصائیه های در مورد سالهای آتی بطور نسبی تخمین شده است.

گراف شماره 1: عاید سرانه ملی به فیصدی

Quelle: Economy Watch:

http://www.economywatch.com/economicstatistics/Afghanistan/GDP_Growth_Constant_Prices_National_Currency

رشد سریع مذکور نشان میدهد که افغانستان در راستای تبدیل شدن به مارکیت تجارتي انکشاف نموده است. حالا سوال مطرح میگردد، که کدام دلایل و عوامل موثق برای این انکشاف وجود دارد و تا کدام اندازه بهبود اقتصادی مذکور دوام خواهد کرد؟ این سروی مختصر توضیح خواهد داد، که اقتصاد افغانستان از سال 2001 بدینسو چطور و در کدام سکتورها پیشرفت نموده و کدام شاخه های صنعت در حال حاضر از اهمیت زیاد برخوردار بوده و شانس رشد و انکشاف در آن وجود دارد و اقتصاد این کشور دارای کدام توانایی ها در آینده خواهد بود؟

¹ Economy Watch: <http://www.economywatch.com/economic-statistics/country/Afghanistan/>

II. رشد و انکشاف اقتصادی افغانستان از سال 2001 بدینسو - نگاه مختصر

i. پیشرفت کلی اقتصادی

افغانستان حتی قبل از اشغال آن توسط روسها و در پی جنگ های داخلی هم از جمله کشورهای دارای کمترین رشد اقتصادی و بشری در جهان محسوب میشد. جنگ 30 ساله این وضعیت را وخیمتر ساخت، ولی بعد از سقوط رژیم طالبان (در سال 2001م)، با توجه به همکاری و تعهدات جدی جامعه بین المللی، در اوضاع و احوال این کشور در زمینه های مختلف اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و ... تدریجاً پیشرفت رونما گردید، با آنهم، این کشور با داشتن عاید سرانه ملی به مبلغ 1000 دالر امریکایی² و با داشتن حد اوسط عمر 40 سال³، مطابق ارقام و توضیحات سازمان ملل متحد از جمله کشورهای دارای کمترین انکشاف یا 'Least Developed Countries'⁴، محسوب میشود.

رشد و انکشاف اقتصادی افغانستان در واقع چالش جدی در برابر دولت افغانستان و همچنان در برابر کشورهای کمک کننده خلق نموده است. ساختارهای اقتصادی، اجتماعی و سیاسی باید دوباره احیاء گردیده و یا هم جدیداً بنا نهاده شود. از سال 2001 بدینسو، پیشرفتهای محسوس در زمینه های اقتصادی و اجتماعی صورت گرفته است. ولی نبود امنیت، یگانه عاملی است که نگرانی های زیادی را ببار آورده و در راستای انتشار انکشاف اقتصادی و اجتماعی در سراسر کشور مشکلات را ببار آورده است.⁵

از جمله عوامل تعیین کننده فعالیت های اقتصادی در افغانستان یکی هم شرایط طبیعی و جغرافیوی این کشور میباشد. اولتر از همه، این کشور دارای کوههای زیادی بوده که پروسه حمل و نقل یا ترانسپورتی را به مشکلات زیاد مواجه ساخته، اقلیم خشک که باعث کاهش تولیدات زراعتی شده است، نبود راه و دسترسی این کشور به آب بحر، چیزیکه تجارت خارجی آنرا به منافع سیاسی کشورهای همسایه، به خصوص پاکستان، متکی ساخته است، این ها همه از جمله عوامل طبیعی و جغرافیوی هستند، که مانع رشد و پیشرفت اقتصادی شده اند.⁶

عاملیکه دارای نتیجه مثبت اقتصادی در افغانستان خواهد بود، موقعیت مرکزی این کشور میان مناطق فرهنگی و اقتصادی آسیای مرکزی و جنوبی است، که آنرا به کشور تجارت ترانزیتی و مرکز حمل و نقل مبدل نموده است.⁷

رشد اقتصادی افغانستان از سال 2001 بدینسو تا هنوز هم متأثر از ساختار اقتصادی کهنه، تخریب آن توسط اتحاد جماهیر شوروی و همچنان اقتصاد جنگ سالاری متکی بر کشت و تجارت کوکنار زمان طالبان، میباشد. علاوه بر آن اقتصاد کشور بیشتر به کمک های خارجی متکی بوده و حمایت میشود.

در طی سالهای 2001-2011 یک رشد سریع بوقوع پیوست. عاید سرانه ملی از 262 دالر امریکایی در سال 2001 به 1000 دالر امریکایی در سال 2011 صعود نمود.⁸

با وجود تمامی آن اقدامات که جهت توسعه و انکشاف اقتصادی مد نظر گرفته شده اند، بطی بودن پیشرفت درین کشور همیشه سوال بر انگیز است، علت آن درین نهفته است، که این اقدامات به پیمانہ زیاد توسط کشورهای کمک کننده تمویل شده اند. که این مسئله خاصاً در سکتورهای همچون ساختمانی و عمرانی، حمل و نقل و لوژستیک⁹ صدق میکند. البته سطح بیکاری هم درین کشور مثل همیشه بلند بوده که در حدود 40 درصد میباشد.¹⁰

قوای کاری مستعد و مسلکی آموزش دیده بسیار به مشکل و ندرت دریافت میشود، زیرا در زمینه آموزش و تعلیمات مسلکی توجه چندان جدی صورت نگرفته است.¹¹ برعلاوه آن، رشد اقتصادی کشور در تمامی سکتورها تابع نوسانات و عوامل مختلف میباشد. خاصاً در بخش کشاورزی منجبت عمده ترین منبع عاید، متکی به عوامل خارجی میباشد. پیشرفت اقتصادی که از سال 2006 بدینسو در زمینه صورت گرفته، موضوع را روشنتر میسازد.

2 www.ers.usda.gov/data/.../Data/HistoricalRealPerCapitaIncomeValues.xls

3 http://www.indexmundi.com/afghanistan/life_expectancy_at_birth.html

4 Definition: Least developed country (LDC) is the name given to a country which, according to the UN, exhibits the lowest indicators of socioeconomic development, with the lowest Human Development Index ratings of all countries in the world.

http://www.en.wikipedia.org/wiki/Least_developed_country

5 Bundesministerium fuer wirtschaftliche Zusammenarbeit und Entwicklung:

http://www.bmz.de/de/was_wir_machen/laender_regionen/asien/afghanistan/index.html

6 InWent: <http://liportal.inwent.org/afghanistan/wirtschaft-entwicklung.html>

7 Andrew C. Kuchins, 2011: A truly regional economic strategy for Afghanistan, Washington Quarterly, Seite 75

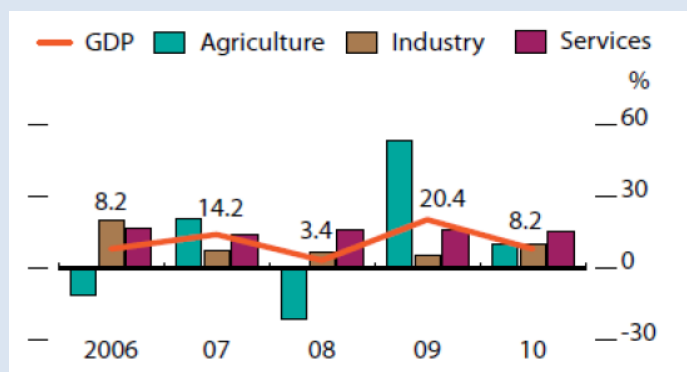
8 World Bank: <http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD> AND

www.ers.usda.gov/data/.../Data/HistoricalRealPerCapitaIncomeValues.xls

9 Stefanie Nijssen, 2010: Special Report on Economic Development in Afghanistan, The Afghan Economy: A Brief History, Seite 5

10 US CIA Factbook: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/af.html>

11 Afghan Skills Development Project (ASDP), 2008: Technical Proposal, Vocational Education and Training in Afghanistan: An Overview, Seite 1

منبع: Rehman Rahmani, Tia Raappana, 2010: Economic trends and prospect in developing South East Asia, Asian Development Outlook 2011, صفحه اول

عاید ناخالص ملی کشور در سال 2001 در حدود 60 درصد توسط سکتور زراعت، تقریباً 15 درصد توسط بخش صنعت و 25 درصد توسط سکتور خدمات عامه آماده میشود. از آن به بعد تا سال 2008 تغییرات محسوس در سکتورهای مزبور رونما گردید: بطور مثال سهم زراعت به 31 درصد نزول کرد و برعکس فیصدی سهم سکتورهای صنعت و خدمات عامه هر یکی به 26 درصد و 43 درصد صعود نمود.¹²

ii. رشد و انکشاف در سکتورهای خاص اقتصادی

کشاورزی

در حدود 85 درصد مردم افغانستان در بخش زراعت مصروف بوده و ازین طریق تغذیه میشوند.¹³ کشت و قاچاق مواد مخدر مثل همیشه از فکتورهای عمده درآمد زراعتی میباشد. با وجود اینکه درین اواخر افزایش کشت کونار در ولایات بلخ و بدخشان نمایان گردیده است¹⁴، ولی بطور عموم زرع آن در نتیجه اقدامات متعددی از قبیل کمپاین ها علیه کشت مواد مخدر و تهیه بدیل آن، کاهش یافته است. برنج، کشمش، جو، گندم، سبزیجات متنوع، میوه جات تازه و خشک تولیدات عمده¹⁵ زراعتی را تشکیل میدهد. همچنان تولیدات زراعتی قابل استفاده در صنعت از قبیل پنبه، تنباکو، رنگ نباتی، نیشکر و گل آفتاب پرست جهت تولید روغن به پیمانہ زیاد کشت و استفاده میشوند. بخش کشاورزی بیشتر وابسته به عوامل اقلیمی است. آبیاری بزرگترین مشکل است، زیرا اکثر سیستمهای آبیاری تخریب شده و یا هم بسیار ابتدایی میباشد. ماشینها و کود زراعتی به مقدار بسیار کم استفاده میشوند، زیرا دهاقین پول کافی برای خریداری و سرمایه گذاری درین بخش را ندارند. نبود منابع ساختاری در مناطق زراعتی مشکل عمده دیگر میباشد. انتقال تولیدات زراعتی به مارکیت های منطقه به بسیار مشکلات مواجه میباشد.¹⁶ زارعین افغان به منظور تهیه و تدارک تخم زراعتی، وسایل کشت و کود کمیای نیازمند کمک های مالی از خارج میشوند.

از سال 2001 بدینسو، بمنظور مساعد نمودن کمک های مالی، امکانات پرداخت کرایت های کوچک در مناطق زراعتی توسط سازمان تعاونی خارجی ایجاد گردیده است.¹⁷ از سال 2009 بدینسو، بیشتر از 52000 قرضه های خورد و بزرگ درین زمینه به مردم داده شده است. به مقدار 49 درصد آن به موسسات تأسیس شده توسط زنان اعطاء شده است.¹⁸ که این هم نمایانگر وابستگی سکتور زراعت به کمک های خارجی را نشان میدهد.

12 US CIA Factbook: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/af.html>

13 David Mansfield, Peter Oldham, Christopher Ward, and William Byrd, 2008: Afghanistan economic incentives and development - Initiatives to reduce opium production, Seite 5

14 Adam Pain, Juli 2011: Opium Poppy Strikes Back: The 2011 Return of Opium in Balkh and Badakhshan Provinces, Afghan Research and Evaluation Unit, Seite 1f.

15 Rehman Rahmani, Tia Raappana, 2010: Economic trends and prospect in developing South East Asia, Asian Development Outlook 2011, Seite 1

16 <http://www.technologist.sinc.com/news/articles/r-Vol4No3-newPerspectives-art.php>

17 Aga Khan Foundation: http://www.akdn.org/afghanistan_economic_development.asp

18 US State Department: <http://www.state.gov/r/pa/ei/bgn/5380.htm>

تجارت و صنایع

در سال 1996 صادرات افغانستان بالغ بر 80 میلیون دالر امریکایی و واردات آن در حدود 150 میلیون دالر امریکایی بوده.¹⁹ در حالیکه در سال 2009 این ارقام بسیار بالا رفته است، طوریکه صادرات آن به 8.5 میلیارد و واردات به 2.1 میلیارد دالر امریکایی افزایش یافته است.²⁰ بعد از سقوط طالبان، افغانستان توانست که موفقانه به احیاء مجدد روابط تجارتي خود پردازد. همکاران تجارتي عمده آن عبارت از امریکا، پاکستان، ایران، ترکمنستان، امارات متحده عربی، جاپان، ازبکستان و هند میباشد. باوجود اینکه، حجم تجارتي طی سالهای 2005-2007 پیشرفت خوبی نموده است، ولی بعد از سال 2007 به اندازه بسیار کم عقب نشینی در آن رونما گردیده است.

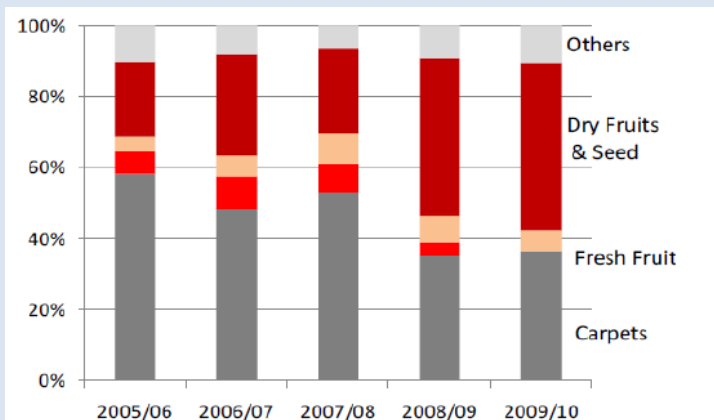
گراف شماره 3: حجم تجارتي طی سالهای 2005 الی 2010: صادرات و واردات

منبع: World Bank, 2011: Afghanistan Economic Update, Mai 2011, Seite 5

اقلام عمده تجارتي عبارتند از قالین های ساخت دستی، جلغوزه باب، میوه های خشک و تازه، میباید در حالیکه در مقدار صادرات میوه ها در ابتداء سال 2011 کاهش صورت گرفته است.²¹

گراف شماره 4: تقسیمات تولیدات صادراتی افغان

منبع: World Bank, 2011: Afghanistan Economic Update, Mai 2011, صفحه شماره 6

19 Pajhwok Afghan News, November 14, 2007: Afghan-US trade up by 34pc in eight month

<http://www.pajhwok.com/viewstory.asp?lng=eng&id=45514>

20 Wikipedia: http://en.wikipedia.org/wiki/Economy_of_Afghanistan

21 Outlook Afghanistan: http://outlookafghanistan.net/news?post_id=1110

انتقال غیر قانونی اموال صادراتی به پاکستان به یک مدت بسیار طولانی منبع عمده عایداتی کشور را تشکیل میداد. مقدار بیشتر این مواد قاچاقی از پاکستان منشأ میگرفت.²² بیشتر از چهل سال قبل قرارداد تجارت ترانزیتی افغان (Afghan Transit Trade Agreement, ATTA) بین افغانستان و پاکستان امضاء شده بود، قراردادی که انتقال بی‌دولت مالی اموال صادراتی را از مسیر کراچی الی افغانستان توسط پاکستان تضمین میکرد. انتقال دوباره این تولیدات به پاکستان نواقص و خساراتی زیادی ناشی از محصولات گمرکی را به این کشور بار میآورد. به همین علت پاکستان به این قرارداد ادامه نداد. قاچاق مواد و کالاها دوباره آغاز گردید که اکثراً از طریق ایران صورت میگرفت. قاچاق مواد زمینه را برای انکشاف بازار سیاه مساعد ساخت، که به مقدار زیاد توسط مافیای مواد مخدر کنترل و رهبری میشد.²³

در سال 2011 قرارداد بازرگانی و ترانزیتی بین افغانستان و پاکستان (Afghanistan Pakistan Trade and Transit Agreement, ATTA) منعقد گردید. قرارداد مذکور که توسط امریکا حمایت شده است، باید زمینه انتقال اموال و کالا را از پاکستان و بسوی پاکستان و بنادر کشور مذکور، و همچنان ترانزیت آنرا به هند مساعد بسازد و مالیات و گمرکات آن باید کنترل شود. یکی از انکشافات ناشی از تسهیل پروسه تجارت و ترانزیت در افغانستان اینست، که تولیدات افغانی به پاکستان صادر میشود و دوباره از همان کشور با اندکی تغییرات بحیث تولیدات پاکستانی، با قیمت های بلند صادر میگردد که این عمل در حقیقت یک ضربه و خساره بزرگی برای بازرگانان افغان وارد میکند.²⁴

بمنظور بهبود اقتصادی، دولت افغانستان پروسه واردات اموال و کالا را آسانتر ساخت. اندازه مالیات گمرکی نسبتاً اندک میباشد که این کار مشکلات زیادی را برای تولیدات و صنایع داخلی ایجاد کرده است. تولیدات داخلی به مشکل بسیار بزرگی مواجه هستند، زیرا اموالیکه از کشورهای منطقه به قیمت ارزان وارد میشوند، باعث طرد این تولیدات از بازار میگردد.²⁵ چنانچه یکی از فابریکه های تولیدی رب بادنجان رومی در هرات نتوانست با صادرات ایرانی رقابت کند، و در نتیجه باعث توقف فعالیت این فابریکه گردید، زیرا قسمیکه قبلاً اشاره شد، صادرات ایرانی به قیمت ارزان در بازار قابل دریافت است. بخش چاپ و طبع میتواند مثال دیگر برای این بحران باشد، بخشی که طی چندین سال نتوانسته پیشرفت خوبی را به ارمغان بیاورد. زیرا اکثریت از قراردادهای بزرگ درین زمینه توسط سازمان های بین المللی با پاکستان منعقد میگردد. چون در کشور مذکور قیمت تولیدات و مواد طباعتی نسبت به افغانستان ارزانتر بوده و از طرف دیگر محصول گمرکات اندکی به صادرات چنین اموال و تولیدات تعیین میکند. با وجود تمام این نابسامانی ها و مشکلات، شرکت های تجارتي خارجی علاقمند سرمایه گذاری درین کشور هستند. چنانچه شرکت نوشابه کوکاکولا در سال 2006 نمایندگی خود را در کابل افتتاح کرد. به همین شکل شرکت نوشابه پپسی PEPSI با سرمایه گذاری در حدود 60 میلیون دالر امریکایی آغاز به فعالیت نمود. دستگاههای نوشابه سازی شرکت مذکور در مارچ 2012 افتتاح خواهد شدند که برای تقریباً در حدود 800 تن زمینه کار را ایجاد خواهد کرد.²⁶

استخراج معدن

افغانستان کشوری است سرشار و غنی از منابع طبیعی از قبیل تیل، ذغال، مس، کرومیت، پودر پلک، سلفر (گوگرد)، سرب، زنگ، آهن، زیورات و سنگ های قیمتی میباشد. از جمله معادن بسیار معتبر و غنی آن معادن گاز میباشد که در سال 1967 استخراج گردیده که به قسمت مورد استفاده قرار گرفته. با گسترش و توسعه تولید گاز در جریان دهه هشتاد قرن گذشته، صادرات افغانستان بالغ به 300 میلیون دالر امریکایی در سال بود. در حدود 90 درصد صادرات آن به اتحاد جماهیر شوروی وقت صورت میگرفت. با خروج نظامیان شوروی در سال 1989 تولید گاز درین کشور متوقف شد. سپس دستگاههای تولید گاز توسط مجاهدین تخریب شده و بدینوسیله بازار فروش آن با سقوط سلطه روس در افغانستان نیز سقوط نمود

27

19 Pajhwok Afghan News, November 14, 2007: Afghan-US trade up by 34pc in eight month

<http://www.pajhwok.com/viewstory.asp?lng=eng&id=45514>

20 Wikipedia: http://en.wikipedia.org/wiki/Economy_of_Afghanistan

21 Outlook Afghanistan: http://outlookafghanistan.net/news?post_id=1110

22 http://www.mpil.de/shared/data/pdf/afghan_transit_trade_agreement_1965.pdf

23 Wikipedia: http://en.wikipedia.org/wiki/Economy_of_Afghanistan

24 http://www.freshplaza.com/news_detail.asp?id=81823

25 Outlook Afghanistan, June 15th 2011: Foreign imports killing off Afghan industry, Seite 11 & 8

26 Economy Watch: http://www.economywatch.com/world_economy/afghanistan/

27 US State Department: <http://www.state.gov/r/pa/ei/bgn/5380.htm>

با وجود منابع کافی طبیعی، بازسازی درین کشور قسمکه توقع میرفت، صورت نگرفته است. راههای خراب ترانزیتی، نبود زیربناها و وضعیت امنیتی غیر ثابت، عواملی هستند، که مانع احیاء مجدد و اعمار این سکتور معتبر و مهم شده اند. سرمایه گذاری خارجی، در حقیقت از طریق خصوصی سازی منابع معدنی مذکور مساعد و تشویق گردید.²⁸ تا سال 2010 اعلانات متعددی در زمینه حق استخراج منابع تیل، گاز و آهن صورت گرفت.²⁹ مثال عمده آن میتواند امضاء قرارداد در مورد استخراج مس عینک با چینایی ها از سال 2008 بدینسو میباشد. که در حدود 3.5 میلیارد دالر امریکایی این از جمله سرمایه گذاری های بزرگ بین المللی در افغانستان میباشد.³⁰ چین از جمله کشورهای میباشد که در راستای رشد اقتصادی و بلند بردن سطح سرمایه گذاری همکاری زیادی نموده است. اما در راستای تأمین امنیت و سکتور نظامی همکاری نه نموده است.³¹ دولت افغانستان توقع دارد، که در سال 2011 عاید در حدود 150 میلیون دالر امریکایی را از طریق این سکتور بدست آورد. توقع میرود که در طی 15 سال آینده این مقدار به 3.5 میلیارد³² افزایش یابد، در صورتیکه وضعیت امنیتی و زیربناها به این انکشاف و پیشرفت اجازه دهد و مانع در راستای آن نگردد.

صنایع دستی

قالین و گلیم دستی مشهورترین صنایع دستی افغانی است که به خارج صادر میشود. تولیدات چوبی انتیک ساخت دست، سنگ های قیمتی، وسایل چرمی و پوست صنایع دستی دیگر میباشد که در بازار بین المللی عرضه میشوند.³³ از جمله مراکز صنایع دستی که اهمیت منطقی دارد، میتوان از ساختن ظروف گلی در استالف (کابل) و تولید شیشه در هرات نامبرد. حتی قبل از جنگ نیز این اموال با رقبت جدی درگیر بودند. صنایع و اموال صادراتی ارزان از هند و چین با این تولیدات و صنایع دستی افغانی در رقابت هستند. بنابر علل مختلف همچون جنگ، منازعات داخلی مهاجرتهای ناشی از آن، به پیمانہ وسیع مانع رشد تولید صنایع دستی شده است.³³ اتحادیه صنایع دستی و بازرگانی بدیل جدید بازار را بوجود آورد. بدینوسیله اعضای اتحادیه تشویق میشوند که در نمایشگاه های صنایع دستی شرکت بورزند، و خود این اتحادیه نمایشگاه های را برای صنایع دستی داخلی نیز برگزار مینماید.³⁴

مخابرات

افغان بیسیم AWCC اولین شرکت مخابراتی تیلیفون های همراه یا موبایل میباشد که در افغانستان تأسیس شده است. به تعقیب آن در سال 2003 روشن که در حال حاضر بزرگترین فروشنده در عرصه مخابرات محسوب میشود، ایجاد گردید.³⁵ در پی آن اتصالات 2006، یک شرکت مخابراتی امارات متحده عرب به بازار وارد شد، بعداً MTN (در ابتداء بنام اریبا Areeba بود) که در سال 2008 افتتاح گردید. در سال 2003 در حدود 100,000 تیلیفون های موبایل در افغانستان مورد استفاده قرار میگرفت، در حالیکه 7 سال بعد بیشتر از 12,5 میلیون مشترکین شرکت های مخابراتی در تمام افغانستان ثبت و راجستر شده بودند. که در حدود 50٪ افزایش در سهم مشترکین را نشان میدهد.³⁶ شرکت های مخابراتی توقع دارند که این سهم در سال 2011 به 90٪ بالا خواهد رفت، این در حالیست که افغانستان از لحاظ دسترسی به برق و انرژی از جمله محرومترین کشورهای جهان بشمار میرود.³⁷

ترانسپورت و لوژستیک

اعمار مجدد شاهراه های حلقوی که کابل، کندهار، هرات و شهرهای مزار شریف و کندز را در شمال با هم وصل میسازد، پیشرفت های زیادی را در راستای رشد و انکشاف اقتصادی به باور آورده است. راه تجارتي بین کابل، کندهار و هرات در حال حاضر از چندین طریق به منظور ترانسپورت اموال و کالا استفاده میشود.

28 Wikipedia: http://en.wikipedia.org/wiki/Economy_of_Afghanistan

29 Ron Synovitz: New Surveys On Afghan Minerals Raise Hopes In Kabul, http://www.afghan-web.com/economy/mineral_wealth.html

30 <http://www.timesonline.co.uk/tol/news/world/asia/article3941656.ece>

31 Tiffany P. Ng, September 2010: China's role in shaping the future of Afghanistan, Carnegie Endowment for International Peace, Policy Outlook, Seite 1

32 Outlook Afghanistan, July 18th 2011: \$150 revenue expected from Mines:Shahrani, Titelseite

33 In Went: <http://liportal.inwent.org/afghanistan/wirtschaft-entwicklung.html>

34 http://cipe.org.af/en/business_associations.htm

35 Aga Khan Foundation: http://www.akdn.org/afghanistan_economic_development.asp

36 Wikipedia: http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_mobile_network_operators_of_the_Asia_Pacific_region

37 BBC: 10 Interesting Facts you might not know about Afghanistan, <http://www.bbc.co.uk/news/world-south-asia-13931608>

افغانستان از جمله کشورهای است که دارای خط آهن نمیباشد. در حال حاضر اولین خط آهن بین مزار شریف و حیرتان در حال اعمار است که تجارت را با ازبکستان مساعد و سهلتر خواهد ساخت و از طرف دیگر مصارف ترانسپورت را تقلیل خواهد بخشید. راه ورود به کشورهای همسایه در شمال توسط پل های اعمار شده بر دریای آمو تضمین و آسان شده است. بالخصوص ترانسپورت و بازرگانی با تاجکستان ازین طریق خوبتر مهیا شده است. روابط تجارتي با کشور همسایه پاکستان مشکلتی به نظر میرسد. ولی بمنظور حل این پدیده چندی قبل، قرارداد تجارتي و ترانزیتی بین افغانستان و پاکستان (APPAT) منعقد گردید، قراردادی که انتقال و ترانسپورت اموال و کالا از پاکستان و بسوی پاکستان و از طریق آن را آسانتر خواهد ساخت.³⁸

افغانستان تنها یک میدان هوایی بین المللی دارد. در حال حاضر، میدان هوایی مزار شریف به کمک های انکشافی آلمان به منظور پروازهای بین المللی اعمار میگردد.³⁹ همچنان از سال 2009 بدینسو مسوولین پروازها (ترافیک هوای) با استانداردهای بین المللی تریه میگردد.⁴⁰ آریانا یگانه شرکت هوایی ملی میباشد. این یگانه شرکت هوایی افغانی است که پروازهای مستقیم به فرانکفورت آلمان راعرضه میکند. در بخش ترانسپورت هوای و هوانوردی در سالهای اخیر انکشاف قابل ملاحظه صورت گرفته است. بدینترتیب شرکت های خصوصی کام ایر (Kam Air) در سال 2003 و به تعقیب آن شرکت هوایی صافی (Safi Airways) تأسیس گردیدند. البته این شرکتها دارای پروازهای داخلی و خارجی میباشند.

شرکتهای هوایی بین المللی در کابل بسیار به ندرت دیده میشود، اما شرکتهای مانند Fly Dubai و Air India از یک مدت کم بدینسو پروازهای منظم به دوی و هند انجام میدهند. از سال 2011 به بعد شرکتهای هوایی Gulf Air و Turkish Airlines آغاز به پروازهای جهت بحرین و استانبول خواهند کردند. بطور خلاصه میتوان گفت که بخش عمده انتقال کالا و اموال توسط خدمات و پروازهای طیارات نظامی و ملکی کشورهای متعهد صورت میگردد. به همین دلیل سوال مطرح میشود، که آیا بعد از خروج نظامیان و سازمانهای خارجی این انکشاف و رشد اقتصادی در زمینه ادامه خواهد یافت یا خیر؟⁴¹

انرژی و برق

تهیه و خدمات انرژی برق مطمئن و ارزان از جمله عناصر عمده رشد اقتصادی، رفاه و ثبات افغانستان است. به همین منظور، اعمار و احیاء مجدد تولید انرژی برق از جمله اولویتهای است که دولتهای کمک کننده به آن توجه جدی دارند. تهیه انرژی برق طی سه دهه اخیر منازعات داخلی متوقف شده بود و بخش عظیمی از ساختارها و بنیادها آن تخریب گردیده بود. افغانستان در سال 2001 فقط توانایی تولید 430 میگاوات برق را داشت. این مقدار برق، نیازمندیهای مردم انگشت شمار را فراهم میساخت، ولی در حدود 90٪ مردم از نعمت انرژی برق بی بهره مانده بودند. اما مقدار مذکور توانست در سال 2010 به 754 میگاوات صعود کند.⁴²

در شهرهای بزرگ همچون کابل، مزار شریف و هرات، بیشتر مردم از انرژی برق بصورت کافی مستفید میشوند. موافقتنامه درین زمینه با ازبکستان وضعیت را به اندازه زیاد بهتر ساخت. با آنهم باید فراموش نکرد، که این سکون هم به اندازه زیاد، توسط کمک های مالی کشورهای کمک کننده تمویل میشود. به عین ترتیب، انکشاف و پیشرفت در زمینه تهیه و آماده انرژی بدیل، نیروی آبی و انرژی آفتابی توسط پول های کشورهای و شرکتهای تمویل خارجی ترتیب و تنظیم میگردد.⁴³

38 World Bank, 2010: Afghanistan Economic Update, Oktober 2010, Seite 6

39 http://www.auswaertiges-amt.de/cae/servlet/contentblob/355324/publicationFile/4487/factsheet_kfw-flughafen.pdf

40 Bundesministerium fuer wirtschaftliche Zusammenarbeit und Entwicklung: Newsletter 12/09, Seite 4

http://www.bmz.de/de/zentrales_downloadarchiv/laender/BMZ_Newsletter-12_09_draft8.pdf

41 Outlook Afghanistan, 23. Juni 2011: Concerns about Sustainability of Development in Afghanistan,

http://outlookafghanistan.net/topics.php?post_id=997

42 US State Department: <http://www.state.gov/r/pa/ei/bgn/5380.htm>

43 Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH: <http://www.gtz.de/de/weltweit/europa-kaukasus-zentralasien/3580.htm>

III. تعهدات دولت و پیشرفتهای حاضر

i. تعهدات دولت افغانستان

ستراتژی انکشاف ملی افغانستان

هدف ما ایجاد بازار آزاد است، بازاریکه در آن تمام افغانها، با تعهد به عدم کشت و قاچاق مواد مخدر و یا هم ارتکاب سایر فعالیت های جرمی، بصورت مؤثر سهم بگیرند. بمنظور انجام این تعهدات، سعی خواهیم کرد، تا زمینه برای سکتور خصوصی مساعد کنیم، تا سکتور مذکور مفاد قانونی بدست آورده و در مقابل مالیه مناسب پردازد. تا بدینوسیله توانسته باشیم عواید عامه را افزایش داده و سپس در سکتور خصوصی عواید مذکور سرمایه گذاری شود. نهایتاً ما خواهان حرکت به سوی صلح و آزادی هستیم، البته با داشتن کمک های خارجی با خود. تا بدین وسیله توانسته باشیم، که یک سکتور خصوصی پیشرفته و قانونی منحصراً رهنمای اقتصاد عمومی، اقتصادی که فقر عمومی را کاهش داده و فرصتی ایجاد نماید، تا افغانها دارای یک زندگی با وقار و عزت باشند. بمنظور مساعد ساختن زمینه یک اقتصاد پیشرفته به نفع فقراء و از بین بردن اقتصاد وابسته به مواد مخدر، سعی کردیم تا سرمایه گذاری های استراتژیک در زمینه تأمین امنیت، دولت داری و سکتور اقتصادی را راه اندازی نماییم. با وجودیکه تمامی این اقدامات ما در چارچوب استراتژی انکشاف ملی افغانستان در نظر گرفته شده است، اما بصورت خاص به این ساحات، بمنظور افزایش تولیدات حال و آینده ما، به شمول انرژی برق، اعمار سرکها، سیستم آبیاری، ظرفیت سازی نهادها و نیروی بشری، ایجاد محیط برای انکشاف سکتور خصوصی، و بمنظور حفاظت از حقوق مستمندان. در عین زمان که ما اهداف خویش را در سکتورهای فوق الذکر بر آورده میسازیم، به دیگر سکتورهای مشابه آن جهت رشد و نمو اقتصادی آن بشمول احیاء و انکشاف دهات (کشاورزی و صنایع روستایی)، اداره و رهبری ارگان های مختلف دولت، استخراج منابع معدنی و صنایع ثقیل و ترانزیت، توجه خواهیم کرد.

بمنظور زمینه سازی محیط برای انکشاف و رشد مطمئن از لحاظ سیاسی و اقتصادی ثابت، توقع ما اینست که سکتور خصوصی پیشرفت جدی نموده و از یک جهت در زمینه کارایی به مردم ما کارا واقع شود و از طرف دیگر باعث افزایش عاید ملی گردد. تا شود که دولت با استفاده از این موقع، به اداره و رهبری خوب در تمام شئون دولت داری نایل آید. ما خواستار این هستیم، تا منحصراً عضو جامعه بین الملل و کشورهای منطقه هر چه زودتر به پای خود ایستاده شویم.

منبع: Afghan National Development Strategy, SUMMARY REPORT- An Interim Strategy For Security, Governance, Economic Growth & Poverty Reduction, صفحه 13

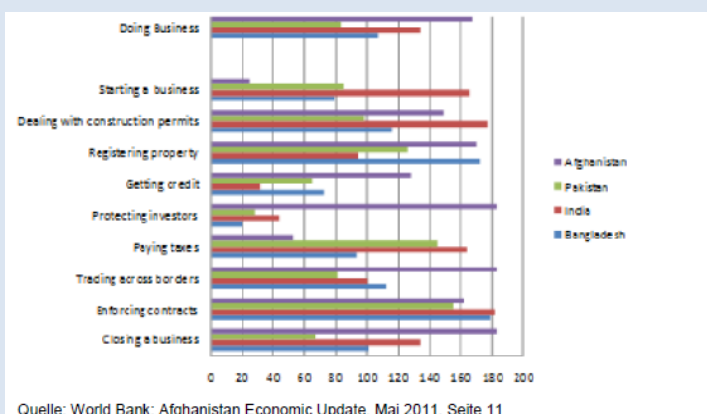
طرح ستراتیژی انکشاف ملی افغانستان نه تنها به منظور متعهد شدن دولت در ایجاد امنیت و ثبات سیاسی بوده، بلکه در پهلوی آن به منظور ایجاد یک چارچوب وسیعی که سعی و تلاش کشورهای کمک کننده و دولت افغانستان را در راستای رشد هر چه بیشتر اقتصادی این کشور تنظیم و هماهنگ کند، می باشد. حمایت از اقتصاد ملی درین زمینه در اولویت قرار دارد. تسهیل نظام مالیه دهی، وضع محصولات اندک بر اموال وارداتی، و آسان ساختن تأسیس شرکت های گوناگون، همچنان برای سرمایه گذاران خارجی از جمله تلاش های است که درین راستا از طرف دولت صورت گرفته است.

به همین ترتیب، وزارت تجارت و صنایع هم به نوبه خود در سال 2003 پروژه تحت نام One Stop Shop را برای مؤسسين شرکتها ترتیب کرد. این نهاد فرعی بنام "اداره حمایت از سرمایه گذاران افغان یعنی آيسا" اولین نهاد فرعی وزارت تجارت و صنایع برای حمایت از سرمایه گذاران آینده می باشد. که در پهلوی مشوره دهی خدمات در زمینه ثبت و راجستر شرکت های جدید التأسيس عرضه میکند. به همین طور اتاق های تجارت و صنایع افغانستان Afghani Chamber of Commerce and Industry, ACCI هم درین اواخر خدمات را در عرصه کورس های مشورتی و آموزش بازرگانان ارائه میکنند. تأثیرات سیاسی اتاق های تجارت و صنایع کشور درین اواخر بیشتر شده است، نهاد مذکور تعهدات زیادی را در حال حاضر در زمینه فعالیت های تقنینی به عهده گرفته است.⁴⁴

با وجود تمامی تلاشهای دولت در زمینه تسهیل ثبت و راجستر شرکت های تجارتي، سیستم مالیاتی و مساعد ساختن زمینه سرمایه گذاری، مثل همیشه، عواملی وجود دارد که باعث مانع در راستای رشد و انکشاف سکتور خصوصی می باشد از جمله حمایت از سرمایه گذاران درین کشور مسله است که بسیار کم حمایت میشود. عوامل دیگر چون، امکانات محدود در زمینه تجارت خارجی و مشکلات در راستای افتتاح شرکت های تجارتي، و به همین شکل چارچوب حقوقی بازرگانی نیاز به اصلاحات و بهبود دارد. تاهنوز هم سیستم حقوقی سه جانبه در هم پیوسته حکمفرما است (فقه اسلامی، سیستم حقوقی/ عرفی و سیستم حقوقی رسمی افغانستان)، چیزیکه به سرمایه گذاران تأثیر منفی وارد میکند. گذشته از آن قواعد حقوقی برای تنظیم

امور کاپی رایت و امور مربوط به اختراع وجود ندارد. تجاران وضعیت امنیتی را بی ثبات تلقی میکنند.⁴⁵ بدین ترتیب، طبق آمار بانک جهانی، افغانستان در زمینه سرمایه گذاری، از جمله کشورهای عقبمانده آسیا بشمار میرود.⁴⁶

گراف شماره 5: اوضاع مقایسوی سرمایه گذاری

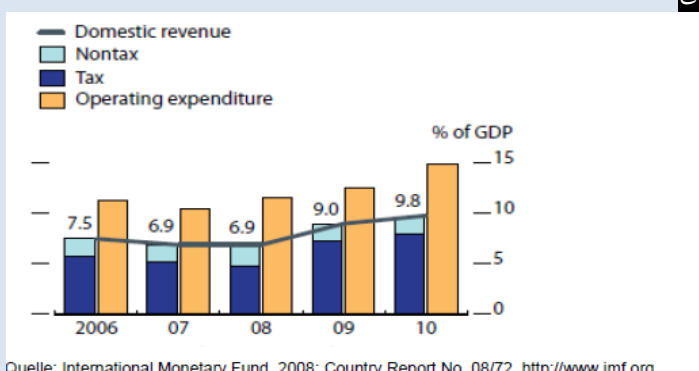
منبع: World Bank: Afghanistan Economic Update, Mai 2011, صفحه 11

IV. رشد و انکشاف سکتورها در اقتصاد افغانستان

i. سرمایه گذاری در افغانستان

اقتصاد داخلی افغانستان توانایی بدست آوردن عایدات دولتی را دارا نمیباشد، ولی با آنهم در زمینه پیشرفت چشم گیری صورت گرفته است. بدین ترتیب، عاید سرانه ملی افغانستان طی سالهای 2010 و 2011 در حدود 15% (به مقایسه سالهای 2006/7 الی 2008/9 در حدود 7.1%) افزایش یافته است. اما با آنهم، هیچ شکمی وجود ندارد، که افغانستان به یک مدت طولانی نیاز به کمک های خارجی دارد.⁴⁷

گراف شماره 6: سهم عایدات داخلی افغانستان بر حسب عاید سرانه ملی

منبع: International Monetary Fund, 2008: Country Report No. 08/72, <http://www.imf.org>

بنابر اقدامات و تلاشهای دولت افغانستان، طی سه سال اخیر، به اهمیت سکتور خدمات عامه کشور افزوده شده است. بالاخص، سیستم مالیاتی و بانکداری و همچنان مخابرات در زمینه پیشرفت و رشد سریع نموده است، در حالیکه سکتور صنعت بسیار به کندی پیشمیرود. بمنظور حمایت سکتور صنعت، تلاشهای زیادی توسط AISA صورت گرفته. بطور مثال، سازمان مذکور از سال 2005 بدینسو ساحات صنعتی زیادی را قبیل پارک های صنعتی در ولایات مختلف کشور تأسیس کرد. شرکتهای که در آنجا فعالیت مینمایند، از امتیازات زیادی، از قبیل زمینهای با قیمت مناسب، امنیت، سیستم مالیاتی آسان، زیربنای هم چون سرک، برق، آب به همین شکل مشوره های تجارتي و سرمایه گذاری توسط AISA برخوردار میباشند. طرحهای ابتدایی عالی که به منظور رشد و انکشاف اقتصاد گرفته شده اند، در حقیقت از بودن سیاست غیر مناسب سیستم محصول گمرکی کشور با مشکلات جدی مواجه شود. تولیدات خارجی، به خصوص از ایران با وضع محصول گمرکی در حدود 3 الی 5 درصد وارد بازار افغانی میشود، در حالیکه از تولیدات افغانی تقریباً 30 درصد مالیه اخذ میگردد.⁴⁸

در حال حاضر، بزرگترین پروژه دولتی که در زمینه رشد اقتصاد افغانستان در دست است، همانا پروژه شهر جدید کابل میباشد، که از سال 2009 بدینسو آغاز شده است. این پروژه ساختمان یک شهر جدید باید سرمایه گذاران را تشویق نمایند و به این ترتیب با ایجاد اقتصاد قوی نیازمندی به پول خارجی را کاهش دهد.⁴⁹ مقدار سرمایه گذاری که در حال حاضر در این پروژه بالغ به 34 میلیارد دالر امریکایی میباشد.⁵⁰

سکتور ساختمانی در سال های اخیر از جمله سکتورهای ثابت و موفق بوده، که این هم از برکت پروگرام های وسیع احیای مجدد توسط کشورها ی کمک کننده میباشد که بوسیله این بخش نیز در صورت کاهش کمک های خارجی متضرر خواهد شد.

گراف شماره 7، تقسیم مارکیت به سکتورهای مختلف

فیصدی مجموعی	تعداد سرمایه گذاری ها	سکتور
42.67%	2505	اعمار و بازسازی
8.55 %	502	ترانسپورت، لوژستیک، خدمات پستی
5.5 %	323	غذا و مشروبات
5.42 %	318	موبل و فرنیچر، تجهیزات و وسایل
4.80 %	282	خدمات تکنالوژی معلوماتی و تجهیزات مربوطه
4.04 %	237	موتور
4.00 %	235	روغنیات، ذغال، تیل و گاز طبیعی
3.46 %	203	تجارت و خدمات مشورتی
3.00 %	176	لوازم خانه
2.62 %	154	سکتور تولیدی
1.96 %	115	صنایع دستی و پیشه وری
1.91 %	112	صنایع اولیه (به شمول زراعت و ماهیگیری)
1.62 %	95	صحت عامه، ادویه جات و نسل گیری
1.40 %	82	خدمات امنیتی و تجهیزات مربوطه
1.31 %	77	مطبوعات و ارتباطات
1.26 %	74	خدمات چاپ و فوتو کاپی
0.85 %	50	خدمات اطلاعاتی و تجهیزات مربوطه
1.26 %	74	خشکه شویی
0.43 %	25	سکتور سفر، اقامت و اجاره
0.37 %	22	امور خانوادگی و خدمات صنعتی
0.34 %	20	خدمات مالی و حقوقی
0.27 %	16	رهنمای معاملات و بیمه
0.14 %	8	رستوران و خدمات غذایی
0.10 %	6	و غیره
2001		**سکتور های بعدی آن قرار ذیل میباشد عمده فروشی حوض های آبیاری و تجهیزات مربوطه انجمن ها، اتحادیه ها، سازمانهای غیر دولتی و شرکتهای تعاونی

44 US State Department: <http://www.state.gov/e/eeb/rls/othr/ics/2011/157228.htm>

45 <http://www.tolonews.com/en/afghanistan/3109-insecurity-hurdles-investment-in-afghanistan-eu-commissioner>

46 South Asian Microfinance Network: <http://www.samn.eu/index.php?q=economic-afghanistan>

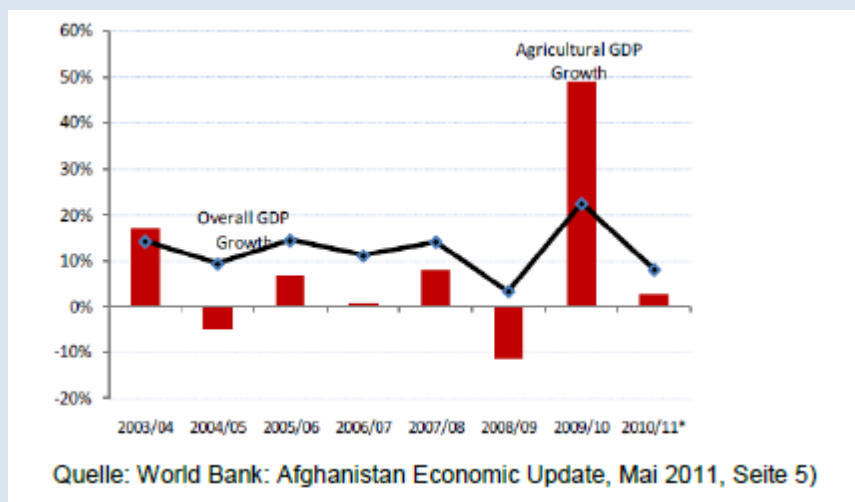
47 Manfred Tilz, 2011: Afghanische Wirtschaft wächst zweistellig- Gute Ernte und wachsender Dienstleistungssektor/ Riesige Rohstoffvorkommen warten auf Exploration

<http://www.gtai.de/DE/Content/SharedDocs/Links-Einzeldokumente-Datenbanken/fachdokument.html?fileId=MKT201102048006>

48 Outlook Afghanistan: http://outlookafghanistan.net/topics.php?post_id=956

49 <http://www.dcta.gov.af/?page=Investments>

50 <http://www.tolonews.com/en/component/content/article/2295-new-kabul-city-charted-in-north-of-kabul->

با وجودی آن که سکتور خدمات عامه انکشاف خوبی نموده است، قسمت اعظم عاید سرانه ملی مثل سابق از طریق زراعت مرفوع میگردد. با توجه به اینکه طی سالهای 2008/9 خشکسالی مدهش وجود داشت و باعث کاهش عاید سرانه ملی و کاهش محصولات زراعتی گردید.⁵¹

ii. سکتور خدمات مالی / پولی

سکتور خدمات مالیاتی بسیار به سرعت پیشمیرود. از سال 2003 بدینسو شانزده بانک افتتاح گردید. قویترین بانکهای عبارتند از بانک بین المللی افغانستان، بانکی که درین نزدیکی ها همکاری با کمرز بانک آلمان (Kommerz Bank) آغاز نموده است، عزیزی بانک، استاندارد چارتر بانک Standard Charter Bank و اولین بانک قرضه های کوچک (The first micro Finance Bank) بانک که توسط Kfw حمایت شده است. ساخت شبکه ها یا برونج های بانکها انکشاف می یابد و حواله پول در داخل و به خارج کشور، بیشتر توسط اکثریت نهادهای بانکی ممکن گردیده است.⁵²

یکی دیگر از بانک های معتبر و قوی افغانستان که سالها از جمله بازیگران عمده مارکیت به شمار میرفت، کابل بانک است. اما در ستمبر سال 2010، بنابر بعضی مشکلات از قبیل اخذ قرضه بصورت غیر قانونی و اختلاس در داخل و خارج بانک. در پهلوی تجارت عادی و نورمال بانک، در حدود 900 میلیون دالر امریکایی به شکل قرضه به مردم داده شد. مقدار اعظم این پول به شرکاء بانک اعطاء گردید. هیچ تضمینی برای تأدیه دوباره آن وجود نداشت، به همین علت بود که در حدود یک میلیارد دالر امریکایی حیف و میل شد. بعد از برملا شدن این معزله در بانک، اکثریت مردم پول خود را ازین بانک کشیده که باعث ضعف هر چه بیشتر بانک گردید.⁵³

51 Manfred Tiltz, 2009: Afghanische Landwirtschaft sucht den Anschluss, <http://www.gtai.de/fdb-SE,MKT200906178004,Google.html>

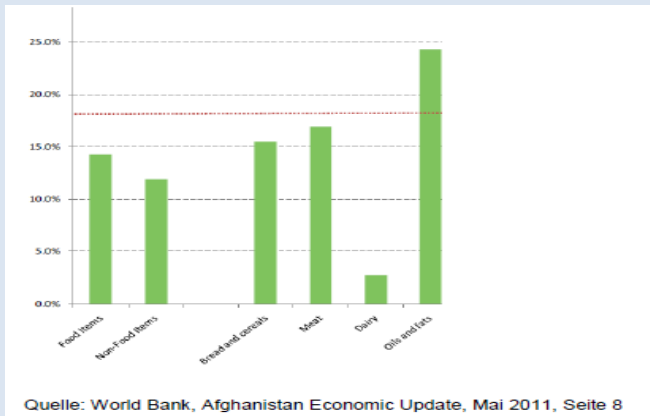
52 Economy Watch: http://www.economywatch.com/world_economy/afghanistan/

53 <http://news.orf.at/stories/2065819/>

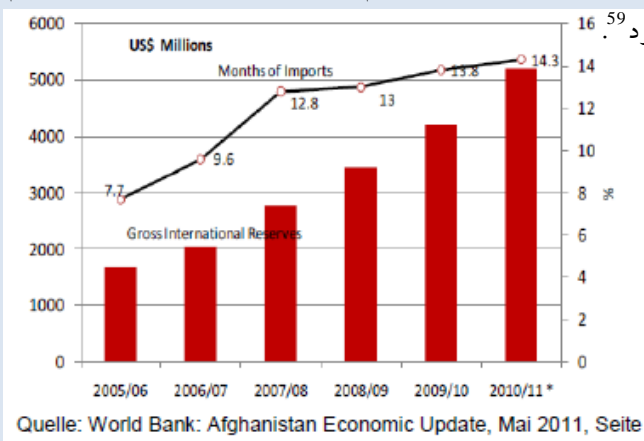
برای حل این معزله، د افغانستان بانک (بانک مرکزی افغانستان) سعی نمود، تا بانک مذکور را از طریق اعطاء قرضه دوباره به پای ایستاد کند. بدین منظور، دولت افغانستان قراردادهای متعددی را با صندوق وجهی بین المللی امضاء نمود. موضوعات که درین راستا مورد بحث قرار میگردد، تنها به منظور این نیست، که چه چیز باعث ایجاد ورشکستگی در بانک گردید، بلکه چه باید کرد، تا بانک های دیگری را ازین پدیده نجات دهند.⁵⁴

البته درین مورد همیشه مشکلات و اختلاف نظر وجود داشت. صندوق وجهی بین الملل بعد از یکتعداد مشاجرات با دولت افغانستان، از تادیه قرضه به مقدار 70 میلیون دالر امریکایی امتناع ورزید.⁵⁵ در ضمن بر علیه عزیزی بانک نیز درین مورد چنین انتقادات و شک های وجود دارد. به همین دلیل در حال حاضر به سطح بین المللی انتظار میرود، تا بانک های افغانی مورد نظارت و بررسی رسمی قرار گیرند. متخصصین اموربانکی در این مورد نیز به این باورند که بانک مذکور به ورشکستگی روبرو میگردد.⁵⁶ بلند رفتن یا افزایش انفلاسیون یکی دیگر از موانع در سر راه بهبود وضعیت سیستم مالی (پولی) در افغانستان میباشد. بمنظور از بین بردن تأثیرات سوء تورم پولی (انفلاسیون)، ضرور است تا بانک مرکزی افغان در مارکیت اقتصاد ملی کشور رول تنظیم کننده را به عهده گیرد.

کمک های ناخالص کشور های کمک کننده در حدود 5 میلیارد دالر امریکایی میباشد، تقریباً 19 در صد بیشتر از 12 ماه گذشته، چیزیکه نمایانگر جریان پول به مقدار زیاد از خارج میباشد. این کمک ها در حال حاضر باعث ثبات اقتصاد و واحد پولی این کشور میگردد. باز هم این نشان میدهد، که به چه مقدار افغانستان متکی به کمک های خارجی میباشد.⁵⁷

با وجود اینکه سیستم مالی و بانکی طی سالهای 2001-2011 انکشاف سریع نموده است، ولی حوادث که در کابل بانک بوقوع پیوست، نشان دهنده آن است که به چه پیمانانه زمینه برای فساد اداری مساعد شده است. برعلاوه آن، فراموش نباید کرد که وضعیت فعلی بانکها در حقیقت برای فعالیت های اقتصادی در ولایات هیچ نقشی مهمی را بازی نمیکند، زیرا مردم در ولایات خارج از شهرها هیچ دسترسی برای افتتاح حساب بانکی در بانکها ندارند. فقط در حدود 33 در صد از معازنه ها تجارتی داخلی صاحب به حساب بانکی هستند. سیستم عنعنوی حواله⁵⁸ که ابتدایی ترین سیستم انتقال پول میباشد، در بسیاری از ولایات و خارج از شهرها بکار برده میشود.⁵⁹

54 <http://www.welt.de/politik/ausland/article13458465/Zentralbankchef-fluechtet-aus-dem-afghanischen-Sumpf.html>

55 http://www.nytimes.com/2011/06/18/world/asia/18kabalbank.html?_r=1

56 http://www.washingtonpost.com/world/asia-pacific/lawmakers-allege-afghan-bank-made-questionable-loans-azizi-bank-insists-its-onsolid-footing/2011/07/11/gIQAntWB9H_story.html

57 Rehman Rahmani, Tia Raappana, 2010: Economic trends and prospect in developing South East Asia, Asian Development Outlook 2011, Seite 2

58 Definition: Hawala ist ein informelles Werttransfersystem basierend auf Vertrauen und einem weitreichendem Netzwerk von Geldverleiher, <http://de.wikipedia.org/wiki/Hawala>

59 <http://www.samn.eu/index.php?q=economic-afghanistan>

iii. تعهدات بانکهای انکشافی

بانک جهانی

بانک جهانی از جمله فعالترین نهادهای انکشافی در افغانستان میباشد. بانک مذکور از سال 2002 بدینسو در حدود 456 میلیون دالر امریکایی به وام به دولت افغانستان و در حدود 436 میلیون دالر امریکایی به شکل قرضه برای پروژه های مختلف در افغانستان در اختیار گذاشته. پروژه های بانک جهانی بیشتر در سکتور های ساخت زیربناها، ترانسپورت، کشاورزی و اداره عامه تطبیق میشوند.⁶⁰ به همین منوال، بانک جهانی پروژه معاونت برای شرکتهای ساختمانی افغان Afghan reconstruction trust fund را نیز تمویل میکند. این پروژه چگونگی سیستم تقسیم وسایل پولی را تفتیش میکند. پروژه مذکور با هزینه در حدود 400 میلیون دالر امریکایی از طرف کشورهای کمک کننده تشویق در بخش ساخت زیربنای و تمویل پروگرام برگشت نیروی مسلکی از خارج به افغانستان در اولویت کاری خود قرار داده است. در سال 2011 بانک جهانی به مقدار 22 میلیون دالر امریکایی به منظور انکشاف سکتور خصوصی کمک خواهد نمود.⁶¹

بانک انکشافی آسیا Asian Development Bank

بانک انکشافی آسیا نیز از جمله بانکهای بین المللی است که متعهد به مبارزه علیه فقر در آسیای میانه میباشد. بانک مذکور تا حال در حدود 2.1 میلیارد دالر امریکایی به شکل وام و قرضه، کمک های تخنیک، ضمانت های بانکی، و حمایت از سرمایه گذاری در سکتور خصوصی به افغانستان معاونت نموده است. با این حال افغانستان از جمله کشورهای وام گیرنده از بانک انکشافی آسیا در درجه هژدهم قرار دارد.⁶² بانک مذکور پروژه های متعدد را در سکتور های همچون منابع طبیعی، ترانسپورت، انرژی، سیستم مالیاتی و بانکی و سکتور عامه راه اندازی نموده است. یکی از عمده ترین پروژه های بانک انکشافی آسیا، پروژه فراهم سازی و تقویت تسهیلات تجارت بین المللی و بیرون مرزی Promoting International Trade and Cross-Border Trade Facilitation میباشد، پروژه مذکور در راستای تسهیل تجارت خارجی افغانستان همکاری خواهد کرد.⁶³

بانک انکشافی آلمان Deutsche Entwicklungsbank

بانک انکشافی آلمان از سال 2002 بدینسو در سکتورهای متعدد همچون ساخت زیربناها، سیستم آبیاری، انرژی و حمایت اقتصادی بوسیله تادیه قرضه های کوچک فعالیت مینماید. بدین منظور بانک مذکور با همکاری بنیاد آغا خان اولین بانک قرضه های کوچک The First Microfinance Bank را در افغانستان تأسیس نمود. مبلغ سرمایه گذاری درین زمینه در حدود 10 میلیون یورو بوده. بانک مذکور قرضه های کوچک و نهایت کوچک را برای شرکتهای افغان تادیه مینماید.⁶⁴

60 http://trade.gov/afghanistan/doc_afghanistan_marketops.asp

61 Afghan Ministry of Finance: <http://mof.gov.af/en/news/2048>

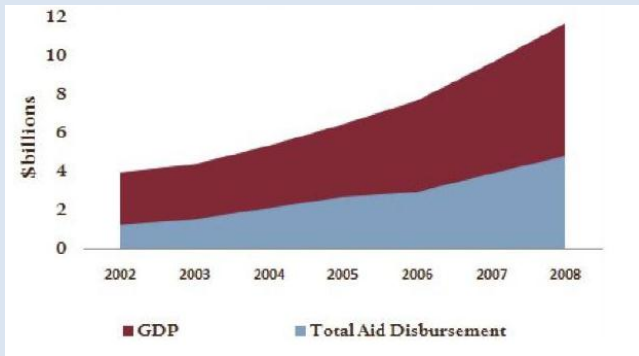
62 <http://www.adb.org/Afghanistan/main.asp>

63 http://trade.gov/afghanistan/doc_afghanistan_marketops.asp

64 http://www.kfw-entwicklungsbank.de/DE_Home/Laender_Programme_und_Projekte/Asien/Afghanistan/Leuchtturmprojekt_1.jsp

iv. تأثیرات کمک های جامعه بین المللی بر انکشاف اقتصادی افغانستان

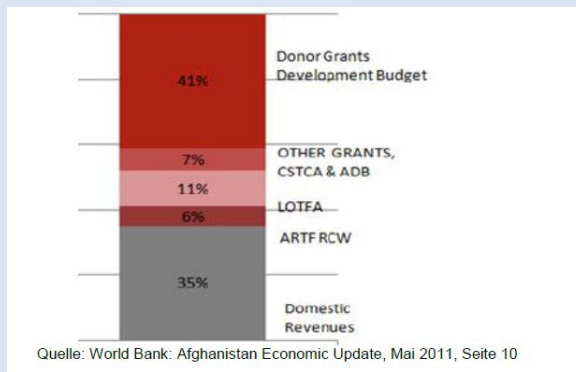
همکاری کشورهای کمک کننده بین المللی بر رشد اقتصادی افغانستان تأثیر بسزای دارد. پول از خارج در خزانه دولت به مقدار زیاد پرداخته شده، چنانچه در سال 2009 در حدود 592 میلیون دالر امریکایی تنها در بخش کمک های بشری به مصرف رسیده است. مصارف مجموعی در راستای کمک به افغانستان بالغ به 6.2 میلیارد دالر امریکایی میباشد.⁶⁵ طی سالهای 2001 الی 2009 کمک های مالی در حدود 62 میلیارد دالر امریکایی صورت گرفته، که تقریباً 50 درصد از پول مذکور در انکشاف اردوی ملی افغانستان و پولیس ملی افغانستان به مصرف رسیده است.⁶⁶ کمک های وعده شده برای سال 2011 درین زمینه به افغانستان صورت گرفته، بیشتر از 540 میلیون دالر امریکایی پیش بینی شده است.⁶⁷

گراف شماره 12: پولهای جامعه کشورهای کمک کننده و انکشاف عاید ناخالص ملی

منبع: کنسول در روابط خارجی:

پروژه های متعدد، به خصوص سکتور بازسازی و ساختمانی، لوژستیک و ترانسپورت، همچنان ثبات سیستم مالیاتی توسط کمک ها و قراردادهای جامعه بین المللی تمویل میشود. این در حقیقت نشانه‌دهنده وابستگی انکشاف اقتصادی افغانستان به کمک های خارجی میباشد.

Quelle: World Bank: Afghanistan Economic Update, Mai 2011, Seite 10

گراف شماره 13: پول معاونت شده جامعه بین المللی و مصارف کشور

منبع:

بانک جهانی

در حال حاضر در حدود 48 درصد هزینه دولت افغانستان توسط کمک های جامعه بین الملل تمویل میشود. طبق آمار بانک جهانی، در سال 2011 تقریباً 97 درصد عایدات اقتصادی کشور ذریعه حضور نظامی و کمک های بشری کشورهای خارجی آماده خواهد شد.⁶⁸ کشورهای تمویل کننده حالا میخواهند، که استراتژی خود را در زمینه توسعه و رشد اقتصادی افغانستان تجدید نظر کرده و آنرا با پیشرفت در افغانستان تطابق دهد. طوریکه یک کمیسیون تحقیقاتی امریکایی به حکومت امریکا هشدار میدهد، که پول اهداء شده فساد و ناامنی را حمایت کرده است، و مانع رشد بازار اقتصادی خواهد شد، بلخصوص بعد از خروج نظامیان در ۲۰۱۴، که باعث ایجاد فشار اقتصادی خواهد گردید. علی الرغم آن هم به میلیونها دالر هنوز هم، به پروژه های سابق معاونت و کمک میگیرد. قسمیکه اتحادیه اروپا هم اکنون وعده ۶۰۰ میلیون دالر امریکایی را الی انتقال کامل مسئولیت امنیتی در سال ۲۰۱۴ نموده است.⁶⁹

۷. چشم انداز اقتصادی

افغانستان طی ده سال اخیر پیشرفت خوب اقتصادی نموده است،⁷¹ آنها هم با در نظر داشت کمک های اقتصادی بین المللی که بیشتر از 592 میلیون دالر امریکایی میشود. به احتمال زیاد، وابستگی اقتصادی افغانستان به کمک های خارجی، در آینده یعنی بعد از خروج نظامیان ناتو متأثر خواهد ساخت. چنانچه یکتعداد از دانشمندان اقتصادی از یک فشار یا (دیپریشن) اقتصادی، بعد از خروج نظامیان، سخن میزنند.⁷²

65 <http://www.globalhumanitarianassistance.org/countryprofile/afghan>

66 Relief Web: Afghanistan: Donor Financial Review Report, <http://reliefweb.int/node/349355>

67 'Financial Tracking Services, Juni 2011: List of all humanitarian pledges, commitments & contributions in 2011' <http://www.reliefweb.int/fts>

68 'Gregg Carlstrom, Juni 2011: 'Economic Depression' looms in Afghanistan

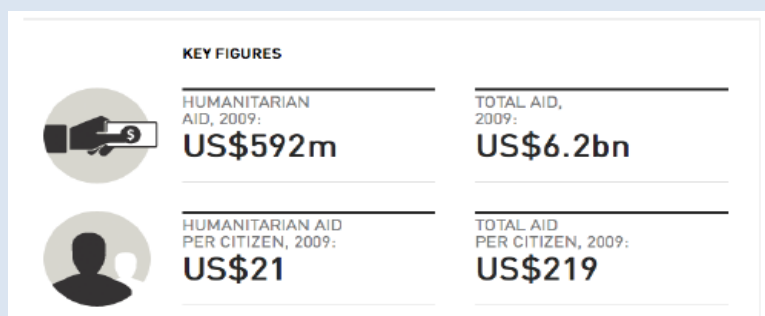
<http://english.aljazeera.net/news/asia/2011/06/20116812933228775.html>

69 Evaluating US Foreign assistance to Afghanistan, 2011, Seite 8, <http://www.gpoaccess.gov/congress/index.html>

70 Outlook Afghanistan, July 18th 2011: EU pledges 600 m \$ in aid to Afghanistan, Titelseite & Seite 8

71 Stand 2009: <http://www.globalhumanitarianassistance.org/countryprofile/afghanistan>

72 Economic depression looms in Afghanistan" 2011 english.aljazeera.net/news/asia/2011/06/20116812933228775.htm

منبع:

i. تاثیرات کمک های مالی بین المللی بر اقتصاد افغانستان

طبق آمار بانک جهانی، در حال حاضر، تقریباً 97 در صد عایدات اقتصادی کشور ذریعه حضور نظامی و کمک های بشری کشورهای خارجی آماده میشود. طوریکه مطالعات سنا امریکا⁷³ نشان میدهد، این پول بیشتر در پروژه های طویل المدت ساختمانی مصرف نمیشود، برعکس در پروژه های کوتاه مدت که چندان مؤثر واقع نمیشوند. بطور مثال به مأمورین دولت افغانستان توسط خود دولت معاش های فوق العده داده میشود تا آنها را در اداره خود داشته باشد، چون کارمندان سازمان های خارجی 10 برابر آنها پول دریافت مینمایند، چیزیکه کارمندان دولت ویا استادان و پروفیسوران پوهوتونها بدست میاورند. بر علاوه آن، توسط کمک های مذکور و مصرف هم.مزمان آن به پیمانہ زیاد فساد اداری را وسیله میگردد، پدیده ایکه علیه آن باید به نظر استراتژی انکشاف ملی افغانستان و جامعه جهانی مبارزه صورت بگیرد.⁷⁴

در پهلوی پول های کمک شده تا یک حد، فساد اداری مذکور به مقدار زیاد بر انکشاف اقتصادی افغانستان تأثیر سوء وارد خواهد کرد. طبق احصائیه های فساد اداری سازمان شفافیت بین المللی international Transperency، افغانستان در کشور های ملوث به فساد اداری در درجه سوم قرار دارد، در حالیکه کشورهای سومالیا و مایانمار طبق لست های سالانه سازمان مذکور هر یک در درجه اول و دوم قرار دارند.⁷⁵

همه چیز ویا هر کار در افغانستان امکان است، البته در مقابل پرداخت یک مقدار پول معین. بطور مثال، هرگاه زمانی شخص خواسته باشد که بزود ترین فرصت به داخل میدان هوای گردد، میتواند با پرداخت 20 دالر امریکایی در پسته کنترل و تفتیش به این مقصد خود برسد، البته بدون کدام مشکل. هرگاه شخص خواسته باشد، که لایسنس یا جواز موترانی بدون سپری نمودن امتحان، بدست آورد، میتواند با اعطاء 180 دالر امریکایی این کار را انجام دهد. و هرگاه شخص بمنظور رهایی یکی از دوستهای خود که در حبس بسر میرسد، باید در حدود 60.000 دالر امریکایی برای آن بپردازد. با توجه به این مثالها و دیگر موارد، طبق احصاییه سازمان ملل متحد UNODC، در حدود یک ربع از عاید سرانه ملی در راستای فساد اداری به مصرف میرسد. بدین معنی که در حدود 2.5 بلیون دالر امریکایی در فساد اداری حیف و میل میشوند.⁷⁶

1

طبق سروی فوقد، فاسدترین ادارات دولتی عبارتند از ادارت که قانونسازی و نظم را بعهده دارند. پولیس و به عین شکل به قضات و خارانوالان رشوت داده میشود. به همین شکل، رییس UNODC بدین باور است که فساد اداری مذکور، در حقیقت یک مانع بزرگ در راستای بهبود وضع امنیتی، انکشاف و اداره و رهبری دولت خلق نموده است.⁷⁷

بر علاوه آن فساد اداری، انواع دیگری از جرایم، مانند قاچاق مواد مخدر و تروریزم را نیز حمایت میکند. نه تنها سازمان ملل متحد و جامعه جهانی، بلکه 59 در صد از افغانها به این امر موافقت دارند، که فساد اداری بزرگترین مشکل افغانستان میباشد، در پهلوی وضعیت امنیتی (54٪) و بیکاری (52٪) نیز از جمله مشکلات عمده افغانستان میباشد.⁷⁸

73 Evaluating US Foreign Assistance to Afghanistan", 2011: <http://foreign.senate.gov/download/?id=E8637185-8E67-4F87-81D1-119AE49A7D1C>

74 Fighting Corruption in Afghanistan – a Roadmap for Strategy and Action", 2007: http://www.unodc.org/pdf/afg/anti_corruption_roadmap.pdf

75 Stand 2010: <http://www.globalhumanitarianassistance.org/countryprofile/afghanistan>

76 Corruption in Afghanistan" UNODC 2010: <http://www.unodc.org/unodc/en/frontpage/2010/January/corruption-widespread-in-afghanistan-unodc-survey-says.htm>

77 Corruption in Afghanistan" UNODC 2010: <http://www.unodc.org/unodc/en/frontpage/2010/January/corruption-widespread-in-afghanistan-unodc-survey-says.html>

78 1978 January 2010: "UN Report Claims Bribes Equal to Quarter of GDP" von Matthias Gebauer und Carsten Volkery

با توجه به انتقال امنیت به نیروهای افغان باید اینرا بپذیریم که با خروج جامعه جهانی و فساد اداری انکشاف اقتصادی افغانستان به پیمانۀ زیاد به صورت منفی متأثر خواهد شد. با توجه به اینکه، بعد از خروج نیروهای نظامی در مقدار کمک ها به افغانستان کاهش صورت میگیرد، حضور کما های بین المللی برای یک مدت طولانی درین کشور از اهمیت زیاد برخوردار میباشد.⁷⁹

در حال حاضر جامعه جهانی بدین امر آغاز نموده است که در حدود 50 درصد از کمک ها و وسایل را به منظور اداره کردن آن به دولت افغانستان واگذار نماید. به همین منوال جامعه جهانی تصمیم دارد، که استراتژی جدید بنام تجارت به عوض کمک Aid to Trade را اتخاذ نماید. به منظور تقویت این طرح و استراتژی، دولت آلمان وعده سپرد که الی خروج نظامیان خود مقدار 200 میلیون یورو مصارف سالانه خویش را تا سال 2013 برای ساختارهای مدنی در اختیار افغانستان قرار دهد.⁸⁰

ii. تغییر از کمک به تجارت و بازرگانی

از کمک های انکشافی به انکشاف تجارت

نظریات زیاد بمنظور احیاء مجدد " راه ابریشم " توسط اقتصاددانانی که در راستای انکشاف اقتصادی افغانستان مصروف فعالیت هستند⁸¹، وجود دارد. به همین جهت دانشمندان بیشتر تأکید بر ساخت زیربنای همچون سرکها، راه آهن نو ایجاد گردد. گاز و برق از تاجکستان وارد شود. بر علاوه در یک تعداد از اسناد دولت افغانستان تأکید بر آن میگردد که به سکتور خصوصی بمنظور پیشرفت اقتصاد این کشور توجه صورت بگیرد. این همه نظریات و مفکوره خوب هستند. احیاء مجدد مسیر ترانزیت و یا بازار آسیایی⁸² برای افغانستان از جمله اقدامات است که منعیث یک پلان آینده یک کشور که بعد از 10 سال " آزادی " هنوز هم به کمک های جامعه بین المللی وابسته میباشد. این همه اقدامات حیثیت یک لست عمل کرد را دار میباشد که چطور توانست یک دولت از همه پاشیده و ور شکسته مانند افغانستان را دوباره به پای خواد ایستاد.

چیزی که در تمامی این بررسی ها و مطالعات وجود ندارد، سوال بسیار عمده است که " چطور " میتوانیم به این مقصد خود برسیم. بطور مثال سوال مطرح میشود که چطور باید اداره امور صورت بگیرد. در یک کشوری که قسمت اعظم آن توسط طالبان سران قومی و قبیلوی و دیگر نیروها، که رهبری آنها هم هر لحظه تغییر میخورد، رهبری میشود، طرح اداره امور را تطبیق کرد. کی میتواند این تحلیل را به عهده بگیرد و به یک سرمایه گزار کاملاً وعده دهد که کدام راهای بیدون خطر میباشد؟ و یا این تعدرا بدهد که کدام راهها در 5 سال آینده واقعا قابل عبور و مرور میباشد. سرکها بطور عموم در تمام افغانستان اعمار میشوند، شاهراه بزرگ افغانستان دوباره ساخته شد، در پهلوی آن ماین های زیاد از بین برده شدند. ولی با آنهم تعداد زیاد از وسایط نقلیه مردم عامه و نیروهای خارجی توسط ماین های جدیداً نصب شده، از بین برده میشود. به همین شکل افغانستان دارای نیروی مسلکی و تعلیم یافته کافی نیز نه میباشد، تا بتواند، یک طرح ریسک برای مدیریت امور که به همکاری بین المللی ساخته و حمایت شده باشد، در آینده مستقل تجدید و رهبری نمایند.

مشکل عمده دیگر که وجود دارد عبارت است از ترانسپورت و لوژستیک میباشد. قسمیکه قبلاً تذکر رفت، افغانستان کشوری است متشکل از اقوام و قبایل مختلف، زبان و نژادهای مختلف که توسط جنگ سالاران قبایل مختلف اداره و رهبری میشود. حکومت افغانستان حکومت منحصر به مرکز نامیده میشود، دولتی که اصلاً هیچ یا کمترین تسلط بر ولایات خود دارد.

چطور ممکن خواهد بود، که تعرفه های گمرکی و مالیات و محصول استفاده سرکها یک سان توسط دولت مذکور از مردم و تجاران اخذ گردد، تا به نفع مردم ودولت از آن استفاده گردد، بیدون آنکه این پول ها در جیبی شخصی جنگ سالاران، قاچاقبران مواد مخدر و طالبان برسد. مشکل عمده دیگر لوژستیکی عبارت از دشواری انتقال اموال قاچاقی از طریق این کشور میباشد. در زمان سکندر کبیر و چنگیز خان توسط شترها و فیل ها نقل و انتقال مال صورت میگرفت. ولی در آینده باید توسط لاری های بزرگ باربری نقل و انتقال اموال از افغانستان به جهت آسیا و اروپا و برعکس آن صورت خواهد گرفت. بدین منظور نه تنها نیاز به نیروی کاری باتجربه بوده، بلکه نیاز عمده به تخنیک نیز میباشد که بصورت 24 ساعته از نقل و انتقال آن نظارت کند. آموزش و تربیت نیروی کاری مذکور وقت زیادی را در بر خواهد گرفت، مثال عمده آن عبارت است تربیت نیروی پولیس ملی است که وقت نهایت زیادی را در بر گرفت. البته ترد تقریباً 67 درصد نیرو پولیس از وظیفه یکی از مشکلات است که راه رسیدن به یک اداره کاری و مکمل پولیس را دشوار ساخته است.⁸³

بی ثباتی وضعیت امنیتی یک مانع عمده در راستای احیاء مجدد راه ابریشم میباشد. آقای فرید ریک ستار⁸⁴ بدین باور است که با انکشاف ترانسپورت میتوانیم ثبات را بیار آوریم. " زمانیکه تنها تعداد کم از موترهای لاری از سرکها عبور و مرور میکنند، شانس خوب است برای افراد قطاع الطریق تا دزدی خود را انجام دهند، ولی اگر این تعدا به صدها برسد، البته یک تعدا آنها ممکن بازهم متوقف گردد ولی بسیاری آنها به منزل میرسد

که این امر باعث رشد و انکشاف اقتصادی افغانستان میشود. به این ترتیب، در پهلوی بازرگانان مردم نیز هم به این امر علاقمند خواهند شد، که در حفظ امنیت سرکها و شاهراههای کشور علاقمند و سهیم شوند.⁸⁵

برای رسیدن به این هدف خیلی خوشبینانه ولی عملی به وقت و زمان زیاد نیاز است. جامعه جهانی در طی 10 سال نشان داد که، که آنها توانایی اینرا ندارند، تا اقدامات را درین مورد انجام دهند. ما خواهان نتایج سریع > شفاف و قابل درک را خواستار هستیم، تا بتوانیم به مردم (مالیه پردازان) خود در کشور ثابت نماییم، که سرمایه گذاری ما در افغانستان ارزشمند هست. توضیح این امر برای مردم ما در آلمان و همچنان در امریکا مشکل خواهد بود که ما در افغانستان به حد اقل ده سال دیگر نیاز داریم تا میلیاردها پول مصرف شده در افغانستان در محسوس شود افغانستان منحصیث یک دولت ثابت و راه ابریشم محل بازار جدید تجارتي بروز نماید.

به یک طرح استراتژیک که شامل پلان های کوتاه مدت و دراز مدت مؤثر و موفق باشد، نیاز است، تا به افغانستان بعد از سال 2014 هم شانس واقعی انکشاف اقتصادی را دارا شود.

iii استراتژی های بین المللی بمنظور انکشاف اقتصادی افغانستان تصامیم اخذ شده (لست کاری) توسط ایالات متحده امریکا:

استراتژی ایالات متحده امریکا دارای چهار بخش میباشد. ایجاد زمینه کار، تجهیز ادارات عامه با وسایل؛ ساخت زیربناهای عامه و حمایت ثبات سیستم پولی میباشد. در پهلوی آن گفته میشود، که اداره امور به دولت افغانستان و سکور خصوصی داده خواهد میشود. حالا سوال مطرح میشود که آیا نه باید دولت افغانستان رهبری ایجاد فرصت ها یکاری را به عهده بگیرد، بجای اینکه رهبری آن را از دولت امریکا بدست آورد. در اینجا نیز مانند همیشه چنین واقع شده استر، که دنیای غرب یک سیستم را مطرح میسازد و بعدا آن را بدست افغان ها تسلیم میدهد. خوبتر خواهد بود، که افغانها به همکاری سازمان های بین المللی به تواند سیستم و استراتژی های انکشاف اقتصادی خود را خود طرح و ایجاد نماید، به جای اینکه استراتژی های تهیه شده در غرب را معرض اجراء قرار دهند.

اقدامات پیشنهاد شده آلمان:

انتقال کامل مسئولیت به خصوص در بخش امنیتی، در اولویت استراتژی آلمان برای انکشاف و پیشرفت اقتصادی افغانستان قرار دارد.⁸⁶ وزارت امور خارجه آلمان درین راستا، بیشتر تاکید به سکور منابع معدنی افغانستان دارد، و به این نظر است، که سرمایه گذاری های بین المللی، این ظرفیت را دارد تا در تویل المدت اقتصاد افغانستان را انکشاف دهد⁸⁷، و بدینوسیله توانسته باشد، زمینه کار را مساعد و بر علیه فقر مبارزه نمایند. درین راستا دولت آلمان سعی دارد، تا افغانها را در تدوین و ایجاد قوانین و مقرراتی حقوقی به منظور تنظیم و استخراج این منابع طبیعی یاری نماید. بمنظور مساعد ساختن زمینه برای یک اقتصاد آزاد و دوامدار سازمانهای مختلف دولت آلمان سعی دارند، تا از طریق ایجاد چارچوب حقوقی و شرایط کاری اقتصاد کشور را بهبود بخشند⁸⁸. درین راستا دولت آلمان اولتر از همه به مبالغی که توسط پروژه ها تعیین شده است تمرکز دارد، که از جمله آن بعضی از پروژه ها موفقانه انجام شدند در حالیکه بعضی از آنها نظر بعداز توقف پول نیز توقف میکند. در چنین حالت قسمی به نظر میرسد، که متخصصین همکاری های آلمانی از ایجاد یک طرح استراتژیک ملی ابجا ورزیده و بیشتر روی عنوان پروژه ها جدید اکتفا مینماید و از مسوولیت پذیری تا هنوز نه چندان جدی افغانها و استخراج منابع معدنی افغانستان حساب میکنند.

78 Communiqué, Kabul International Conference on Afghanistan, 2010

<http://unama.unmissions.org/Portals/UNAMA/Documents/Kabul%20Conference%20Communique.pdf>

80 Stand 2011. (2009: 220 Mio, 2013: 430 Mio): http://www.auswaertiges-amt.de/EN/Aussenpolitik/Laender/Laenderinfos/01-Nodes/Afghanistan_node.html

81 z.B. "The key to Success in Afghanistan", S. Frederick Starr, 2010 und "A Truly Regional Economic Strategy for Afghanistan", Andrew C. Kuchins, 2011

82 Seite 7: "The key to Success in Afghanistan", S. Frederick Starr, 2010

83 "Verschenkte Jahre bei der Polizeiausbildung", Zeit online: <http://www.zeit.de/politik/ausland/2010-01/polizeiausbildung-afghanistan-3>

84 Frederick Starr, author of "The key to Success in Afghanistan"

85 Sete 79: "The key to Success in Afghanistan", S. Frederick Starr, 2010

86 Website der Bunderegierung: <http://www.bunderegierung.de/Webs/DE/Afghanistan/afghanistan.html>

87 Website des Auswärtigen Amtes: <http://www.auswaertiges-amt.de/DE/InfoService/Presse/Meldungen/2011/110620-RohstofflandAfghanistan.html>

88 GIZ NAWI factsheet: <http://www.auswaertiges-amt.de/cae/servlet/contentblob/344508/publicationFile/48826/FactSheetKMU.pdf>

انکشاف سکتور خصوصی:

منحیت عکس العمل در مقابل بطی بودن و کوتاه طرح شده سیاست انکشافی در افغانستان، منتقدین جامعه جانی بازم روی رشد و انکشاف اقتصادی تاکید مینمایند.

تحلیلگران بیطرف با استراتژی امریکا در رابطه به رشد سکتور خصوصی در افغانستان موافق اند، ولی تأکید بیشتر بر رشد و انکشاف متکی به ابتکار و رهبری شرکت های داخلی مینمایند. تا جایکه رابطه بین وضع امنیتی و رشد اقتصادی بسیار همجانبه و پیچیده، به نظر این کارشناسان، تقویت و رشد سکتور خصوصی در افغانستان برای ثبات دولت افغانستان در آینده مؤثر پنداشته میشود. با استفاده از امکانات در سکتور های زراعت، استخراج مواد معدنی، صنعت و خدمات عامه، تشبثات مختلف میتوانند از طریق وضع مالیه در سکتور های متذکره رشد و انکشاف را در سکتور خصوصی تضمین کنند. بدینوسیله سکتور خصوصی خواهد توانست، که زمینه کار و در آمد بیشتر برای جامعه مساعد سازد، در جامع که در آن بیکاری و فقر به همان اندازه مشکلات را ایجاد نموده، به اندازه که امنیت نیز خلق کرده است.

طبق این مدل تشبثات خصوصی، از یکطرف حیثیت موتور برای سکتورهای زراعت، صنعت، خدمات عامه و مالیه گیری خواهد داشت و از طرف دیگر توده عظیم جدید از مردم ازین طریق علاقمند نظم و ثبات خواهند شد.

بمنظور استحکام سیستم تشبث و سکتور خصوصی در افغانستان، تأکید دانشمندان بیشتر به یکعده تغییرات اساسی و بنیادی میباشد: پذیرفتن سیستم کاپیتالیسم، باوجودیکه در ابتداء مشکل برانگیز به نظر میرسد، پشتیبانی از فعالیت های اقتصادی خارج از کنترل دولت و نظارت جامعه جهانی و پیرفتن پیشرفت های متحرک و نه تنها فقط ثبات.

درین راستا بیشتر توجه باید به شراکت متشبثین و سرمایه گذاران مؤفق در هنگام طرح پلانهای اقتصادی صورت بگیرد و باید به رشد اقتصادی بمنظور فراهم سازی ثبات و امنیت و همچنان بازسازی در کشور اهمیت کلیدی قابل گردد و نه منحیت هدف ثانوی دیده شود. پلانهای مرکزی و ثابت دولتی و فعالیتهای متمرکز میتواند مشکلات و تأثیرات بزرگتری را در یک کشور فقیر نسبت به کشورهای اقتصادی پیشرفته وارد کند. دولت افغانستان چنانچه دیده میشود و قبلاً نیز تجربه شده است، یک حکومت خیلی ضعیف تلقی شده که نمی توان منحیت یک مثال خوب از آن یاد اور شد.⁸⁹ مطالعات هذا و در پهلوی آن مطالعات دیگر مانند مرکز تشبثات خصوصی بین المللی Center for International Private Enterprises به این نتیجه میرسد یک نیروی عظیم متحرک وجود دارد تا یک اقتصاد خصوصی را در افغانستان تقدیم نمایند.⁹⁰

بمنظور استفاده از این پوتانسیل، دولت افغانستان باید قبل از همه با موانع رشد و انکشاف اقتصادی از قبیل موانع امنیتی، فساد اداری، دسترسی به پول، خط مشی و قواعد و مقررات را معلوم و ایجاد نماید. در پهلوی ان جامعه جهانی باید دولت افغانستان را درین راستا حمایت نموده و استراتژی خویش را در رابطه به سیستم رهبری، نیروی بشری، سیستم بازپرسی و حساب دهی و دورنمای زمانی را به شکل منتقدانه بازپرسی نماید.

iv نظریات داخل کشور در رابطه به رشد و انکشاف اقتصادی افغانستان

بمنظور اینکه وضعیت را ارز یک دیدگاه دیگر بصورت واقعی و حقیقی آن در داخل خود کشور بررسی نمایم، ما، نویسندگان این مطلب، مذاکرات و بحثهای متعددی را با متشبثین طبقه ادنی و متوسط، به همین طور با انجمن تجاران و پیشه وران انجام دادیم، و سوالهای ذیل را با آنها مطرح نمودیم:

آیا استراتژی انکشاف ملی افغانستان جواب افغانها در مقابل تمام استراتژی های بین المللی میباشد؟ دیدگاه و دورنمای افغانها برای اقتصاد آینده افغانستان چیست؟

نتایج بدست آمده از بحث های متذکره به هیچ وجه نمایندگی از نظریات افغانها در کل نمیکند، ولی با آنهم یک بینش نسبی را در مورد اتفاق نظریات را در مورد دنیای تجارت پیشکش میکند

در مورد پاسخ به سوال اول تمام مردم به این اتفاق نظر داشتند، که استراتژی انکشاف ملی افغانستان به هیچ وجه در زمینه سکتور خصوصی مؤثر واقع نشده و هیچگاه هم پاسخ در برابر استراتژی های بین المللی نمیشد.

در حال حاضر، بطور عموم دو جریان عمده ی سرمایه گذاران و متشبثین خصوصی قرار دارد. اشخاص بدبین به این عقیده اند، که از این فرصت تا سال 2014 باید استفاده شود، تا توانسته باشند، هر چه بیشتر سرمایه گذاری و ذخیره کنند، و بدینوسیله بتواند با خروج نیروهای خارجی نیز کشور را ترک گویند.

طرف خوشبین قضیه به این باورند که نیروه نظامی بهاین زودی افغانستان را رها نخواهد کرد. که این نظر در نوشتههای اخر یک تعداد روزنامه ها نیز انعکاس یافته، و میگویند، که امریکا حد اقل تا سال 2024 حمایت نظامی خود را با افغانستان ادامه خواهد داد. اولتر از همه برای آموزش

نیروی نظامی داخلی به هزاران عساکر امریکایی نیاز است. آقای دکتر رنگین دادفر اسپینتا، مشاور اعلی امنیتی آقای کرزی درین مورد فرموده است، که اوراق و قراردادهای متعدد درین زمینه با امریکا امضاء شده است⁹¹.

در مورد طرح یک استراتژی درازمدت برای بهبود اقتصادی افغانستان بیشتر مردم که پرسیده شده است، بیشتر آنها در مورد به شک شک و تردید مینگرند. فعلاً بیشتر به این انتظار هستند که آیا دریک دو سال آینده وضع امنیتی و ثبات در کشور چه حالت خواهد داشت، زیرا تنها ازین طریق میتوان به رشد و انکشاف اقتصادی دست یافت

حالا مشکل عمده که در مورد استراتژی ها و نظریات متذکره وجود دارد، این سوال است، که آیا اول مرغ خلق شده یا تخم؟ یک سوالی که تا هنوز هیچ یکی از دانشمندان دنیا در مورد پاسخی قانع کننده ارائه نکرده است. عین سوال در مورد افغانستان صدق میکند: بدون ثبات و امنیت، سرمایه گذاری در افغانستان امکان پذیر نیست، استخدام دوامدار مردم به کار ساخت زیربناها بدون سرمایه گذاری در سکتور خصوصی ممکن نیست، و باز هم در عدم موجودیت امنیت سرمایه گذاری وجود نخواهد داشت. بدین معنی که افغانستان در یک دوراهی (بمست) قرار دارد.

تا به حال سرمایه گذاری های بین المللی سرمایه انکشافی قادر نشده اند، که منفعت بدست آمده را در داخل کشور سرمایه گذاری نمایند. پول مذکور از طریق قراردادهای دست دوم با خوداتباع ان کشورها فقط دوباره به کشورهای کمک کننده جریان یافته است و بس. بسیار اندک از مردم افغانستان از پول کمک شده مستفید شده اند.

در اختتام بحث ما یک لست یی را ترتیب کردیم که از روی ان باید یک سلسله تغییرات صورت بگیرد. البته شماره بندی درلست به معنی تعیین اولیت کار نیست، بلکه تمام این کارها باید همزمان انجام گردد: مبارزه علیه فساد اداری جدنا صورت گیرد، بدین معنی که فساد اداری باید خاتمه یابد، حکومت کشور باید در مورد تقسیم پول کمک شده مسئولیت را بعهده بگیرد، سکتور خصوصی باید بمنظور ایجاد فرصت های کاری و افزایش مالیات دولت، مورد حمایت قرار گیرد.

بدینوسیله کشور مذکور دیگر بیشتر نیاز به کمک های خارجی نخواهد داشت. برعلاوه آن، درین مورد تمام مشارکین با هم موافق هستند، که افغانها باید خود شان جلو رهبری را گرفته و در مقامات عالیتره قرار گیرند. سیاست حاضر که افغانها منحیث پرسونل خدماتی کار میکنند، یک راه حل کوتاه مدت و ساده برای حل پرابلیم بیکاری میباشد و دیگر مورد استفاده قرار نخواهد، زمانیکه نیروی نظامی خارجی و کمک کنندگان ازین کشور خارج شوند.

بطور خلاصه گفته میتوانیم، که افغانها حاضر هستند تا رهبری را خود شان در دست بگیرند، و اقتصاد کشور را به پای خود ایستاد کند، با آنهم بیشتر از دو سال نیاز است، تا توانسته باشند که استراتژی های جدید درین مورد مطرح و انکشاف داده شود. برعلاوه آن ما نیاز به نسل جوان داریم، نسلی که از امکانات آموزش طی ده سال مستفید شده اند.

به سوال اخیر ما در مورد اینکه وضعیت اقتصادی افغانستان بعد از سال 2014 چطور خواهد بود، یکی از شرکت کنندگان به عنوان آخرین جمله مباحثه چنین جواب داد: چیزیکه تا سال 2014 در زمینه رخ خواهد داد، وضعیت انکشافی و اقتصادی بعد از آن را در تعیین خواهد کرد؛ چه در صورت حضور نظامیان و کشورهای کمک کننده و یا عدم حضور آنها.

89 Bactrian Gold: Challenges and Hope for Private-Sector Development in Afghanistan“, by Jake Cusack and Erik Malmstrom (Ewing Marion Kauffman Foundation)

90 Afghan Business Attitudes on the Economy, Government, and Business Organizations“, Afghan Business Survey 2009 – 2010, by CIPE & Charney Research

91 outlook Afghanistan, 21. August 2011, Seite 1

Published By:
Friedrich-Ebert-Stiftung
Afghanistan Office
Shahr-e-Naw, Charahi Ansari
Behind Setara Hotel , Yaftali Street
Kabul, Afghanistan
info@fes-afghanistan
www.fes-afghanistan.org